ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ بىرلىكى ئادرېسى
www.uyghurkitap.com

كورەش

سان 4

بو ساندا :

1 . خلقیمز توزاپچیدین تۇغولغان ملّی قومونینی جان — تینی بیلن سویودو . . . . . : 1 . بەت
2 . خطایدیکی آزاد قیلینغان رایونلارنینگ خریطەسی حقیدە قسقیچە چوشەنچە . — انقلابی شرقی تورکستان » گیزیتیدین . . . . 7 . بەت
3 . جنوبی شرقی تورکستان احوالیغا بر نظر . . . منان قیوم — 11 . = =
4 . خلق قوربانی عبدالغنی بهادر . ح . ناصروف ، د . تورەخمەتوف — 18 = =
5 . جلستارغا (شعر) قربان علی . . . . . 37 . = =
6 . ئوتوق مارشی (= =) جرغنی . . . . . 39 . = =
7 . کراسوورد . محمد رحیم . . . . : 40 . = =

ناشری : شرقی تورکستان انقلابچیل یاشلار تشکیلاتی مرکزی کومیتیتی .

ژورنالنینگ مسئول محریری : س . سیف اللهیف ، محریرنینگ ئورون باساری : د . تورەخمەتوف ، کاتبی : م . اوسمانی .

آدرسی : شهری قولجا ، مرکزی کوچا ، قورا نومری : 49

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
www.uyghurkitap.com

سان ٤ چى (٢٧)
هجرييه
١٣٦٧ — — ييلى

كورەش

4 (27)
ميلادى — 1948
آپريل

خەلقىمز اوز ئيچيدين توغولغان ملى قوشونينى جان — تينى بلەن سويودو

« بزنك ملى قوشونيمز - چيشيگە قدر قورالانغان دوشمەنگە قارشى ئەجەل لىك كورەشلەر ئيچيدە مستبداكيچى مستبد حاكيميتكە قارشى قوزغالغان قوراللىق خلقدين بارلققا كەلگەن قو- شون بولغانلقدين ، او ، پوتون جان وە تينى بيلە خلق بلەن بولوب، موى خلق عاممەسينك حيمايەسيگە وە حرمتيگە ايگەدور . شونوك اوچون ئەركينليك سويگو چى خلقيمز اوزينك ئەركين تنچ حياتينك قو روقچيسيني كوزينك قارچوغيدەك ساقلايدو »

(عاوين رئيسيمز احمدافندى سوزيدين)

آزاد خلقيمز اونوتوشنك دوشمنلرينى تيخى اونوتميدى ، زادى اونوتمايدو . اونوك اوستيگە قالميش 7 ويلايت يكسى محبوس قبريندا شارينك دەرزمخ قور - موشينى ئەسلەب ، قنازلق دەم ئيلش بلەن چوكقور غم يەيدو . حاضر خل قيمز « عسكر » ديسە ، اوال « چيريك » ديگەن سوزنى ئەسلەب ، كوزيگە ادم گيزەندەلرينك اولەرمن ، اچ پشقدك ياشيراب ، قان شوراب قلغان قاشلرى باكى ادم بر ئقوچارينك اچ بوريلك قان يورلب ، قان ئيچيب يورگەن پادىلرى كوروتوب قانتق بركينيدو . آندين برديلا كوزيگە اوزينك سويو- اوك فرزندلريدن قورولغان ملى قو شونيدكى قهرمان چكچيلرينك خلق عشقيدا غاليب قلم ، شانو - شوكت بلەن آرسلاندەك يوروشلرى كورولوب قەرليك چرك دەم آيلو — دە ، « ئيخ ! - جانو - جان ملى قوشونيمز ، كوز قارچوغيمز كوچيمز . . . » ناخشيسيني ئيتيب ، بتون وجودى بلەن جنكوار- اريمزنى حيمايە قليدو .

خلقيمز « عسكر » ديسە ، دونيا- ديكى هممە عسكرنى اوخشاش دەپ چوشەنمەيدو ، چونكى خلقيمزنك كوزى ئچيلغان . خلقيمز دونيانك آق، قاراسينى حقايقتكە كوز يومغان هر قانداق « دانشمند» مدنيتليك » لردين اومدار راق ايريب آلالايدو ، ايريب آلغان .

حاضر دونياغا قارايدغان بولساق ، دونيا دولتلرينك هممەسى عسكر تونيدو ، اما او عسكرلرنك هممەسيلا انسانيت جبهەسيني اوچون قابيليق ئەمس، شو-

نونك اوچون دونيادكى ھەملوارلنك ھەم
ھەممىسى ھۆرمەت: ايككى تىپ (تور كوم)
گە ايرىلادو :

بىرسى - اوز خەلقىنىڭ آزادــلىق
كورەشلارى ئىچىدىن توغرالوب چىققان،
اوز خەلق كوتەرەلوگى بىلەن بىر جان،
بىر تەن، بىر مقصدە بولوب، اوز
دەولەت تونوزىمىنىڭ پوتونلىگى خەلقىنىڭ
آزاد، مەنگو بختيار حياتى اوچون كو
رەش الىغوچى وە شۇلوقىنىڭ پوتكۇل
دونيا انسانلارىنىڭ تىنچلىقى، بخت -
سعادتى اوچولمو گورلۇكە اوزىنــى
آتقۇچى آزادچىل، خلقچىل، حقيقى
مسلەكدىكى عسكرلاردور. مثلا:
يېقىندىلا دونيا خەلقىگە آفت بولغان
گېرمان فاشيزمىنى گومران قىلــب
تاشلاب، اوز خەلقىنى قوتقوزغان وە
ياوروپادىكى پولشا، رومانيە، چيخ -
اسلاواكىيە، يوگوسلاويە، آلبانيــە
بولغارىيە ارخشش بىر قانچە دەولەتلەر
نىڭ آزاد، خلقچىل بولوشىغا ياردەمى
تەگكەن؛ شرقدە ياپون فاشيزمىنىڭ
زار - مار بولوشىغا چوڭ كوچ چقــ
رىب، پۇتون مانجورىيەنى وە خطاى
كورىيەلەرنى بىر قانچە مىليون خلقى
ـنى خالىصانە ياردىمى بىلەن آزادلىققا
چىقرىب قويغان وە ھوگوكدىكى گوندە
دونيا تىنچلىقىنىڭ چوڭ تىرەكى بولوب
تورغان سوۋېت قىزىل ئەسكەرى ؛ ايچ

ـدىن مۇنداق حەركەتنىڭ طبيعت تۈزۈمىگە
ـرۇدىن آمرىكا جهانگيرلىكىنىڭ مسئلەسىگە
چىل ظالمىگە قارشى قان تۈكۈب، قەھر
ـمانانە كورەش قىلىۋاتقان خەلقچىل خطاى
ئەرمىيەسى؛ اوز وطنى ھالى اوچون
ھەر قانداق قىنچىلىقلارغا قارىماي
پاشاھچىل - فاشىستلەر مىيە بىلە قارشى
كورەش قىلىپ انقلاب خلقچىل گيرىتسىيە
ئەرمىيەسى؛ اوز آزادلىقى اوچون ھەمى
كوردە ھېچقاچان چەت قارشىلىق جارابىغا
باش ئەگمەي، گوالادىيە جهانگير
لىگىنىڭ وحشيانە تجاوزىغا قارشى
كورەش قىلىدىغان ھيندوزىيە جمهوريت
عسكرلارى وە باشقا شولداق دونيانىڭ
ھەر بىر يېرىدە حقيقى خلق كوچچو
لوگى اوچون كورەش قىلغوچى عسكر
لارنىڭ ھەممىسى مەنا شو آزادچىل
خلقچىل، مسلەكدىكى عسكرلار تيپىدىن
بولوب ساناليدو.

ايككىنچىسى — تىنچلىق پەروەر، عدا
لەتنى سويگومى دونيا انسانلارىنىڭ بىر
دەن - بىر آرزوسى وە قانونى طلبى
بولغان خلقچىلىق ايدىيەگە قارشى حر
كتلەنگوچى، دونياغا سوقوش اوتىنــى
ياققومى، قان تۆككوچى، خنەرلا
ـلوق سالغوچى عسكرلاردور. مونداق
عسكرلار (بولارنىڭ ايچىدە ئوزولوق
بىلمەي ھايدىلىب يورگەن كوتچرلو گىنى
ھىسابلىمىغاندا) فقط جهانگيرلار ھەم

ئىلادنىڭ ئەمدى ياللانچىلارىنىڭ ياۋۇز خاھىشىنى قاندۇراپ، قوروغىنى توبغۇزغۇچى مايلار ھازىرلايدۇر. مونداق عسكرلار كاپىتالىستلار جاھانگىرلىك مقصدىگە نەۋروزچى عسكرلار دەپ ئاتالادۇر.

مثلا: ئامېرىكانىڭ شرقىغا ئاربا شىپ خطاي مظلوملارىنىڭ قېنىنى ئىچىۋاتقان عسكرلارى ۋە ئامېرىكانىڭ بوتون عسكرلارى ھەم ئوز خلقىنى ئۇرغا توتۇۋاتقان خطاي مستبد عسكرلارى؛ ھىندونوزىيە خلقىنىڭ ئازادلىق ھركتىنى قانغا بوياتۇرۇپ، ھەم مستملىكىدە ئىلانغۇرماقچى بولۇۋاتقان گوللاندىيە جاھانگىرلىگىنىڭ عسكرلارى ھەم بولارغا خاتىپانە بارىدە... بولۇۋاتقان ئەنگلىيە جاھانگىرلىگىنىڭ عسكرلارى ۋە ئەنگلىيەنىڭ بوتون عسكرلارى؛ ئوزلارى ۋە ستىكە دونيانىڭ قاي يېرىدە بولمىسون ئەلنىڭ ئازادلىق ھركتى بولسا، شو يەردىكى ھركتلارنى ئېزىپ يېپىشقا يوراشقان ئامېرىكا ئەنگلىز لىبىيە جاھانگىرلىگى طرفىدىن شو يەرلەرگە ... قلىنىۋاتقان ھربىلەر ۋە باشقا جاھانگىر، مستبد دولتلاردىكى عسكرلار — ھەممىسى مانا شو نەۋروزچى عسكرلار توركومىدىن ھسابلانادۇر.

دونيادىكى ئەنە شو يەنچىل عسكرلارنىڭ قولىدىن ۋە ... ئانقان ناچىھەلىقلىرىنى كىشى ئەيىپ توكەنكىلى بولمايدو. ھالبوكى بوگون كوندە مستبد خطاي عسكرلارىنىڭ 7 ولايت خلقىگە قىلىۋاتقان زورلوق — زوملوق، ۋحشىلىكلارىنى ئاڭلىغان ھەر بىر ئەر كىشىنىڭ سويگۈسى كۆتۈرۈلەر طاقتىنى تىنىقىغا سىغدۇرالماي قالىدو. مونداق حالدا خلقىمىز ئوز عسكرلارىنىڭ مستبد خطاي عسكرلارىگە مطلق ئوخشىمايدىغان فرقىنى تېگىشىمو روشەن توشونوپ، ئوز ملى قوشونىدىكىلارنى محبتىنى يەتى... مواوج ئالماي تورالمايدو.

مستبد خطاي عسكرلارى بىلەن بىزنىڭ عسكرلارىمىز ئارىسىدىكى فرقنى مىسالگە كەلتۈرەك روشەن. مثلا:

بىزنىڭ عسكرلارىمىز بولسا، خلقنىڭ ئىچىدىن كورەشتە توغولغان، ۋطنى ۋە استقلالنى قلچىلاردىن قوروغان، حقىقى خلقچىل روحى بىلەن سوغورولىۋاتقان، ئوز خلقىنى ئازاد قىلىپ، منگو يېتىبار حياتى ۋە دونيا تنچلىقى حقىقى ئۈچۈن كورەش قىلىشقا ئوگىنىۋاتقان ئازادچىل، خلقچىل عسكرلاردور. مستبد خطاي عسكرلارى بولسا، يىقىتىلىپ مجبورى تۇتۇلغان ۋە ... ئەللىكتەن بولوپ، بىرلەچە ... ئاليقنى كوچى گوروھلار ئۈچۈن ناخورلوقتا ئوگىتىلگەن جاھانگىرلىك مسلكىدە سوغورولغان چىركىنچىلىك مكرەھى بىلەن زەھەرلەنگەن، زومىگەر، ئولوكچىلىك ... ي عسكرلاردور.

بىزنىڭ عسكرلارىمىزنىڭ انتظامى

عسكرلريمزنينك كوچينى اوستوروب اونينك جنگوار قابليتيني مستحكملاب دوشمن اوستيدين دائم غالبيت قازينشقا سبب بولدورغان انقلابى انتظامدور . بزنينك عسكرلريمز انتظامينينك چكيشى هر عسكر وه خلقنينك منفعتى بلان چمبر — چس باغلانغان. بزنينك هر بر عسكرلريمز انتظامنى وطن پرورليك شفقت صادقلق حيس بلان اكراه‌سيزدا ساقلايدور . بزنينك عسكرلريمز انتظامنى اكراهلق بوسوندا ساقلاب اجراقلسا اوزى ، خلقى ، وطنى اوچون قانچيه ايلك زور فائيده كيلتوروغانلغيني اومدان بيليدور . مستبد خطاى عسكرلرينينك انتظامى بولسا ، قورقونوش مجبورى سوقوشقا هايدانش ، آداش اساسيدكى تابلق انتظاميدور . شونينك مستبد خطاى عسكرلرينينك انتظامى عسكرلرنى ايزيديغان قورقونوپ آكسيز سوقوش قليشقا كوندوريديغان چريك انتظاميدور مستبد خطاى عسكرلرى ' انتظامنى فقط قورقيتيپ ساقلايدور .

بزنينك عسكرلريمزنينك هممسى كيم اوچون ، نيمه اوچون كورش قيليديغانليغيني بيليدو . اولسه‌م شهيد ، اولمسه‌م هم غازى » ديدو . اوز خلقى اوچون كورشده قربانلرلوتيب اوزى اوچون تاريخدا بى شرف‌شان ديب بيليدو . بو نقطه‌نى خلقيمز هم تولوق چوشنگنلكيدين اوز عسكرلرينى بيتولا

ايي جان ديلى بلان حرمتلب حال ، چيغيني آييماي يار دم قليب ، عسكرلريگه اوزى ييميگنني بيرورشكه ، اوزى كييمگنني كيدورشكه ، دوخلازدوردوشقا ، ايلهاملانديروشقا تيريشيدو ، بزنينك عسكرلريمز نيتتايين روحلوق ، ئووكى اولارنينك هر بيرى مليونلغان خلقنينك روحيدا ايكن . خلقيمز روحى عسكرلريمزنينك روحى . مستبد خطاى عسكرلرى عموما = كيم اوچون ، نيمه اوچون سوقوش قليديغانلقيني بلمه‌يدو . اولار اوچون سوقوشدا اولوش ـ اوزلرى اوچون قاچقاپديسى بولميغان ايش بلان ئاقيله سيدين كوت سپربيغيدين دهشتلك ايغو — حسرت بلان هلاجسيز ايرلاشيدو . اولار خلق كوپچولوكيدين آيريلغيني اوچون هيچ قازاق خلق كوپچولوكينينك حمايه‌گه ، محبتيگه وه يارديميگه ايگه ئمس . تاتورسيچه ، اولاردا ئيم خلقنينك قارغش نفرت وه غضبيسيگه گرفتار . اولار اوز خوجايناری آلديدا حيوان ياكى جيني بارسابهاي . اولار آچ يالاڭغاچ قش كونلرى خورلانه سوقوشقا هايديلويريدو ، خلقيمز مولداغ احوالنى اوز كوزى بلان بو لهايتى كوب كوردى . مستبد خطاى عسكرلرينينك قان ايچهر باشلقلرى كيم اوچون نيمه اوچون سوقوشيديغانليقينينك حقيقيتيني اوز عسكرلريگه زادى ئيتمايدو ، عسكرلرينى هامانزهرلهش كوزبوياش ؛

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ بىرىكى ئادرىسى
www.uyghurkitap.com

آلداش بلەن مجبوريت آستىدا سوقوشقا مايدايدو . اولارنىڭ زەھەرلەنمىگەنلىرى ايشنىڭ ئەسلى ماھيەتىنى پاش قيلىپ فورسەت تىپىپ ، ھقيقتكە اوتوشكە ترشىدو . موندا احوال حاضىرمو ايچكى خطاى سو نوشلىرىدا كوندە كورولمەكدە .

ديمەك ، بزنىڭ عسكرلىرىمز قايسى جهتدىن بولسون ، مستبد خطاى عسكرلىرىدىن آسمان بلەن يەرچە فرقلىنيدو .

بزنىڭ عسكرلىرىمز اوز خلقىنى ازاد قلش كورەشىدە توغولدى ؛ تاۋلاندى وە تاۋلانماقدا . او موندىن كيىن ھم خلق طلبىنى قامداش اوچون ، ئەركىن تنچ حياتىمزنىڭ بى خطر گوللەپ دائم قلىشى اوچون كورەش قيلىدو ! بزنىڭ عسكرلىرىمز اوزىنىڭ قسقا جريانىدا خلقىمز اوچون نورغون تاريخى غلبەلرنى تقديم قيلىپ ، بختيار حياتىمزنىڭ تنچ گوللىنىشىگە كفالتلىك بيريب كەلدى . بزنىڭ عسكرلىرىمز تېخى يېقىندىلا خلقىمزنى يەنە بر زور شادلقلارغا چومدوردى . مثلا : اوردەچىدىكى مستبد خطاى حربى باشلقلىرىنىڭ قورال-ياراق مال ، ارزوق ، حربى كشيلەر بلەن ياردەم قيلىپ تورونىشى آرقىسىدا آلدىغا 2 قېتم ھجوم قيلىپ ، چوڭ زيىش بولۇش بورگوزگەن دشمان باندىلىرىنى ھم ساۋەن خلقىمزنىڭ تنچلىقىنى بوزغان قالى بيك باندىلىرىنى تار-مار قيلىپ تاشلاپ 3 ۋىلايتىمزنىڭ تنچلىقىنى تامىنلەش بلەن خلقىمزنىڭ قانىدىلىگە آزەبىضەدە

لرىنى ساقلاپ قالدى . شونىڭ اوچون خلقىمز اوز عسكرلىرىنى حل قلغان وە حل قليدىغان غلبەلرىنى ئەسلىگەندە ايڭ اول اوزىنىڭ اوغلى قوشونىدىن مىنتدار ، شونىڭ اوچون خلقىمز باشدىن تارتىپ اوزىنىڭ عسكرلىرىگە چوڭقور محبت بلدوروپ حال سوراپ ، ايلھاملاندوروپ قولىدىن كەلگەن ياردەملىرىنى آيىماي قيلىپ كەلدى .

خلقىمزنىڭ اوز جەڭچىلىرىگە انقلاب دەورىدە كورسەتكەن ... خلق ياردەملىرىنى ئېيتمىساقمو ، او ھەممىگە روشەن ، او ھەممىنىڭ آغزىدا گوزەل داستان ! ئەمدى بز يېقىندىن كيىنكى بر نەچچە احوالنى مثالغا الساق ، «قوربان جەڭچىلىرىمز فرونتدىن قايتىپتو» دىگەن خبر تارالىش بلەنلا خلقىمز . . . «قاندااق قيلىپ قارشى آلساق ئەرزىيدىكىن» دىگەن اويلار بلەن قن-قىنىغا پاتماي قالدى .

46-يىل قىيول آيلىرى ؛ 3 ۋىلايتنىڭ ھەممە يېرىدە خلق «قارشى آليمز» دەپ دولقونلاندى ؛ جايلىرىدىن قوزغالغان خلقى تەورەپ ، آپال ارقىلىق قايتقان جەڭچىلىرىمزنىڭ استقبالىغا چىقتى : 15-قىيول بتون شهر قوربان جەڭچىلىرىمزنى قارشى ئالىش طنطنەسىگە آيلاندى . ايدارەچىلارى چېكچىلارىگە بايراق قاداپ ، ھەممە كوچىلار تورلوك شعار ، لوزونكلارنى ايسىپ چوقىدىك ياسىدى . قالاپ جەڭچىلىرىمز شەھىرگە ئيدقانلارو شعر-قوشاقلىرى موزىكا صدالىرى بلەن قوچاقلىشىب كوككە

كونوروولدى . بتون ايدارەخانالارى ،
خذمەتچىلارى ، انقىلابچىل پاشلار ، او
قوغوچىلار وەسانسىز خلق دولقونى بەنجم
بولىغانارايقتى . مەردومەيدانلىرمو
خلق دولقونىنىڭ قايناق محبتلىك قوچىقىغا
وزىينى آتتى . مبارەك ، آلقش ، سو
غات ، گولدەستەلار ايچىدە اورالدى .
بتون كلوبلاردا قارشى ايلش-كيچو
اويون-تاماشا ، جەنگچىلار قايتقان اويلردە
تاتلىق صحبت ، چاي ، توى . . .

سويدوك طرف بلەن كەلگەن جەنگچى
لەرلەرمو خلق شوندان قارشى آلدى .

29 – فيۋرال انقىلابچىل پاشلار تشكيلاتى
طرەفيدىن فرونتدىن قايتقان جەنگچىلارگە
ضيافت بېرىلدى ، سوغات تقديم
قلىندى .

موشوكونلاردە چاپەتزە ، سويدرك
وەباشقالاردە لەرمو ازبىر بىكمو قايتقان
جەنگچىلەرنى علاحدە ضيافت سوغان
آلقشلار بلەن قارشى آلدى . چوچەك
خلقى هەم فرونتدىن قايتقان جەنگچىلار
نىڭ بر كونلوك يەرگىچە آلىپ ماچىقب
اوزىنىڭ تورلوك سوغات ، گولدەستەلارى
نى تونوب ، عجايب حرمت آلقشلار بلەن
قارشى آلدى .

47 – يىلى 3 ويلايت خلقلارى اوز
اختيارلارى بلەن ارقا-ارقەدىن توروغون
سوغاتلار بوللاب ، جەنگچىلاردىن حال سورادى
دى . شوىلى خلقنىڭ ياشلاروز انقىلابچىل
پاشلار تشكيلاتى آرقىلىق يوللىغان سو
غاتلارى اوزوافقنىڭ كورسى بويىچە

4311380 دوللارغا يەتكەن ايدى .
شوىلى عثمان باتىرلارىنى يوقوتوش
حركتيگە چوچەك خلقى 3 ركەت ايچىدە
500 دىن آرتوق آت ، 200 چەنوگە
بېرىب هەرطرەفلىمە توروقون ياردەمدە
بولدى . قالابىك بارسىنى يوقوتوش
واختىدا شيخرناحيە خلقلارى كيچ كتورمە
دين اختيارى اوزآتالارى
بلەن ، يوزدىن ارتوق فەرزەند
لرىنى تقديم قليب ، يىقيندىن ياردەمدە
بولدى .

شوتوكونگەك بويل 23 – غينوار
يولدوز ناحيەسىنىڭ خلقى 65 تويانى
اوكوز ، 115 تويلق قوتاز ، جەمئى
180 تويلاق ئى قارامەم 2000 تويلاق
قوى توپلاب ، جەنگچىلاريەيزگەبوللىدى .
يەنە ، فيبرال آيلاريدا خەلقىمىزدە عسكر
لردىن مدنى بولوملار بلەن حال
سوراش " حركتى احتيارى باشلىنىب
كيتيب ، نەتيجىدە انقىلابچىل پاشلار
تشكيلاتى مركزى كوميتيتى آرقىلىق
مالى قسمىلىرىمىزغا 67،968،770
دوللارلىق سوغات يوللاندى . بو قيتم
يوللانغان سوغاتلار : تورلوك كيتاب
ژورنال ، الفبا ، دفتر ، قيرينداش
درتتار ، دومبر ، دومبرا ، پاتيفون ،
گارمون ، قول ياغليق ، لوڭگە ، مايكا
تروسيك ، ئەتر سوپون ، پاپىروس
تورلوك تەن حركت سايمانلارى وە

بانقا هەر خیل مەدەنی بویوملاردىن،
عبارەت بولوب، بولارنیڭ شیشە و طارە
دیكی قیسملىرىمىزغا ئیگیلیكلەری مەر-
كزی گومیندیت مسئول كاتیبی،
عثمان زیبەلم ارقیلیق علاحیدە بولوب،
بیرىلىپ، بو قیممەت چوڭ خەلقی
هەم جەڭچیلاردین توغون عالی ماتیرىیا-
للار يادىكار سوراب ئاتتى.

مانا شو یرقارقی توموردەك حجتلر
نیڭ هەممیسی خەلقیمیزنیڭ اوز ملی
قوشونینی قانچیلیك چوڭقور محبت
بلەن سویوب، یاردەم قیلیپ كیلیۋاتقان
لیقینی ئیپادەلەیدو. بیزنیڭ خەلقیمیز
انقلابینیڭ برنچی كونیدین تارتیب

الدنقی صفنی سەمىمىنى، تاعمیناتینی
بر كونمو توختاتمیدی. اوز ملی
قوشونیغا بولغان یاردەم وە خیری-
خاهلقلرینی قاچیلیكمو پەسەیتمەی، بلكی
تاریخیمیزدا مثال كورولمیگەن دەرىجیدە
اوستوروب ماقدی وە یەنیمو اوستور-
گوسی. خەلقیمیز اوز ملی قوشونی
اوچون هەر دائیم هەر قانداق چاقریق
وە یاردەمگە تەییار!

یاشیسون خەلقیمیزنیڭ ملی قوشونیغا
بولغان قیزغین ایشانچ محبتی!

یاشیسون خەلقیمیزنیڭ اولوغ فرزندلری-
قەھرىمان جەڭچیلەر!

خطایدیكی ئازاد قلنغان رایونلارنیڭ خریطیسی حقیدە قسقیچە چوشەنچە

اوتكەن یل موتكوتكدا خطایدیكی
ازاد قلنغان رایونلارنیڭ تاریخیدی-
اوگونوش جمعیتی طرفیدین توزولا-
گەن «خطایدیكی آزاد قلنغان رایونلار
نیڭ خریطیسی» بیسیلیپ چقتی. بو
خریطیدە خطایدیكی خلق آزادلیق
ارمیەسی طرفیدین ازاد قلنغان
رایونلارنیڭ جایلیشیشی وە فرونت
سزیقلاری كورسەتولگەن.

مزیكی واقت ژورنالی «خطای-
دیكی ایچكی اوروش حقیدە آخرقی
حجتلرنی قوشوب 1948 - یلی مارت
اینیڭ اوتتورلریغیچە بولغان اوروش حر
كتلرینی كورسەتوب اوتكەن. یقندا
«انقلابی شرقی توركستان» گیزیتی
بو خریطەنیڭ كورسەتمیلرینی شەر
طریقیسیدە لایقلاشتوروب، موشو
21 - آپریل سانیغا باسدوروپ ئیدی-
بز هەم بو ژورنالدا باسیلیشنی
اوقوغوچیلاریمز اوچون فایدەلیق كوردوك.
آزاد قلینغان اولكەلەرنیڭ میدانی.

بو بویوق اشغالیندا قدر آزاد قلنغان
اولكەلەرنیڭ عمومی میدانی 2391000

1946 - یلی 13 - یانوار اوروش
حركتینیڭ توختوتولوشی توغرلسوك

مربع كيلومېتر بولوب 9.560.000
مربع كيلومېتر بولغان عموم
خطاي تۇپراغىنىڭ تۆرتتىن بىر
قسمنى تشكيل قىلغان . 1947 –
يىلى 30 - ئيولغا قەدر گومىنداڭ
عسكرلەرى آزاد قىلىنغان اولكەلەرنىڭ 247
مىڭ مربع كيلومېتر مېدانىنى بېسىب
آلدى . آمما يېڭىدىن آزاد قىلىنغان
اولكەلەر (قايتۇرۇب ايلىنغانلاردىن
56000 مربع كيلومېتر زىيادەرى)
نى تشكيل قىلدى . شۇنداق قىلىب
1947 - يىلى 30 - ئيولغا قەدر
عمومى آزاد قىلىنغان مېدان 2.200.000
مربع كيلومېترغا يەتتى .

آزاد قىلىنغان اولكەلەرنىڭ نفوسى :

يەنە شو 1946 - يىلى 13 –
يانوارغا قەدر آزاد قىلىنغان اولكەلەرنىڭ
خلق نفوسى 149 مىليون حسابلىنىب
عمومى خطاي خلق نفوسىنىڭ اوچدىن
بىرىنى تشكيل قىلغان . 1947 - يىلى
30 - ئيولغا قەدر آزاد قىلىنغان رايون
لارنىڭ 30.400.000 اهالى گومىنداڭ
عسكرلەرىنىڭ نظارتى آستىغا
اوتتى . قايتۇرۇب ايلىنغانلارنىڭ اوستىگە
12.400.000 كىشى آزاد
قىلىندى . شۇنداق قىلىب 1947 - يىلى
30 - ئيولغا قەدر آزاد قىلىنغان رايون
لارنىڭ خلق نفوسى 131 مىليون
حسابلاندى .

خطايدىكى آزاد قىلىنغان اولكەلەرنىڭ ماعمورى بولونوشى .

1 - شەنشى . گەنسو - نىڭشيا
اولكەلەرىنىڭ آزاد رايونى . بو را-
يوننىڭ حكومت باشلىغى لىن بوزدى-
افندى بولوب ، اونىڭ تركيبىگە شەنشى
گەنسو - نىڭشيا اولكەلەرىنىڭ بىر
قسملەرى كىرىدو . بو اولكە تۆۋەندىكى
بەش ولايەتكە بولونودو :
يەنئەن ، گواڭجوڭ ، سۈيدى
شەنبەي ، وە لوڭدوڭ .
2 - شەنشى - سۈييۈەن آزاد
اولكەسى . بو اولكەنىڭ حكومت
باشلىغى — يوشىتىڭ افندى
بو اولكە لوىلىن ، يەنبەي وە سۈي
مىڭ دېگەن 3 ولايەتكە بولونوب بولار
نىڭ هەر بىرىدە اوز آلدىغا ماعمورى
ئىدارەلەرى بار .
3 - شەنشى ، چاخار ، خەبەي
آزاد اولكەسى بولوب بو يەردىكى
حكومتكە سوڭشا وەن افندى باشچىلىق
قىلىدو بو اولكەنىڭ تركيبىگە شەنشى
خەبەي ، ژەخە اولكەلەرىنىڭ بىر قسمى
لياونىڭ اولكەسىنىڭ غربى قسمى وە

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
www.uyghurkitap.com

ئويغوچى، تورسون ئهاسيك.

...لغان اولكەسى بۆلۈنمەي كېلگەندۇر .
...ر اولكولوك حكومتگە ايكى اولكەنىڭ
...چاقار ، زەخە (صابق خەلى ،
...خە ، ئېيدۇنىڭ چېگارا رايون) شونوڭ
...ك شرقى خەبەى ، مركزى خەبەى
...خەبەى ، سەنشى دەپ آتىلىدىغان
...ماعمورى ويلايەتنىڭ ئىدارە دورالرى
...رايدۇ .

4 - سەنشى ، خەبەى ، سەندۇڭ
...خەنەن آزاد اولكەسى . بو يەردىكى
...اولكولىك حكومت باشلىغى يالڭ شيوفېڭ
...ندى بولوب بو اولكە تركيبىگە سە
... ، خەبەى ، سەندۇڭ ، خەنەن اول
...كەلرىنىڭ بر قسمى ، موڭدىن باشقا
شمالى چاڭ سو كرىدۇ . بو اولكە :
...ەى خاڭ ، تەيخەن ، جنوبى خەبەى
...وەخبەى ، سەندوڭ ، خەنەن دەپ آتىلىدىغان
4 ماعمورى ويلايەتكە بولونىدۇ .

5 - شرقى شمال آزاد اولكەلرى .
شرقى شىمال آزاد اولكەلرنىڭ باش
...چىلىغى آتىلىدىغان شرقى ماعمورى كې
...گەشى طرفىدىن ئىدارە قلىنىدۇ . بو
...نوڭ تركيبىگە لياونىڭ ، ئەندوڭ ،
لياوبى ، گىرين ، سوڭجياڭ ، خەجياڭ ،
...ى لوڭجياڭ ، لوڭجياڭ وە شينغەن
اولكەلرى كىرىدۇ . لياونىڭ اولكەسىدە
...كى ماعمورى كېڭەشنىڭ رەئيسى جياڭ
...وۋسى ، ئەندوڭ اولكەسىنىڭ گاۋچوڭ
...ون ، لياوبى اولكەسىنىڭ يالڭ پرخەن
گىرين اولكەسىنىڭ جاۋيوبېڭ ، سوڭجياڭ
اولكەسىنىڭ فېڭجوڭ يوڭ ، خەجياڭ اول-
كەسىنىڭ لى باۋلو ، خى لوڭجياڭ اولكە
سىنىڭ چېن ۋەنگ ، لوڭجياڭ اولكەسىنىڭ
يويىنفو ، شينغەن اولكەسىنىڭ ئېمور بائيلىن .

6 - سەندۇڭ آزاد رايونىدا اول
كولوك حكومت رەئيسى لى يوي بولوب
بو رايون جيادوڭ ، مركزى سەندۇڭ
بوخەى (شيمالى سەندۇڭ وە خەبەى
اولكەسىنىڭ تيەنجىن - فوكونومو يولىنىڭ
اطرافى تۇغان شرقى قسمى) جنوبى
سەندوڭ وە بيڭ خەى دەپ آتىلىدىغان
بەش ماعمورى ويلايەتلارگە بولونىدۇ .
جنوبى سەندوڭ وە بيڭ خەى ولايەتلرى-
گە جياڭسو اولكەسىنىڭ لونخەى تەمور
مور يولى شىمالىدىكى بر قسمى
كرىدۇ .

7 - مركزى خطاى آزاد رايونى .
حكومت رەئيسى لى شيەنيەن بولوب
بو اولكە 8 ماعمورى ويلايەتكە بولونىدۇ .
بو ويلايەتلەر جياڭسو اولكەسىدە خوبېي
دەرياسىنىڭ شمالى قسمىدا انخۇي اولكەسىنىڭ
شرقى شمالى قسمىدا وەخەنەن اولكەسىنىڭ
شرق قسمىدا جايلاشقان .

8 - مركزى تۇزلەڭ آزاد رايونى .
بو رايون حكومتنىڭ اطرافى اسنىدا
خەنەن اولكەسىنىڭ جنوبى قسمى تۇبەى
اولكەسىنىڭ مركزى هم شرقى قسمى
وە خونەن اولكەسىنىڭ بر قسمى كرىدۇ .

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
www.uyghurkitap.com

9— جەنۇبى خىتاي ئازاد رايونى بولۇپ، بۇنىڭ تەركىبىگە ئىككى چوڭ ئازاد قىلىنغان مەيدان كىرىدۇ. بىرىنچىسى، خېبېي ئەربلىيدىكى جېيخەي رايونى، 2— سى گۇاڭدۇڭ رايونى (دوڭجياڭ، جۇ- جياڭ، شىجياڭ دىلتا، بېيجياڭ، خاڭچياڭلار).

ئىلاۋە: مەزكۇر جەدۋەلنىڭ ھەممىسى 1946— يىلى ئەپرىل ئايلىرىدىكى ماتېرىياللارغا ئائىت بولۇپ، ئۇنىڭدىن كېيىن بەزى بىر ئۆزگىرىشلەر بولۇپ ئۆتتى. مەسىلەن: شەرقى شىمالدىكى ئازادلانغان رايونلار تەركىبىگە حەربودىن جياڭ رايونى وە ژەخە ئولكىسى كىرىدۇ.

ژەخە ئولكىسىگە، ئۇزۇن ئۇرۇش مەيدانىدىن باشقا ليائونىڭ ئولكىسىنىڭ جەنۇبىدىن شەنخەي گۇەنگە قەدەر بولغان غەربى قىسمى كىرىدۇ.

شەرقى شىمالى رايونلار ھەركەتىگە شۇنىڭدەك خېبېي ئولكىسىنىڭ شەرقى قىسمى، بېيپىڭ—موكدېن تۆمۈر يولىنىڭ شىمالىدا ئورۇنلاشقان وە بېيپىڭ— گۇبېيكو تۆمۈر يولىنىڭ ئەرافىدا جايلاشقان. شۇنىڭدەك بېيپىڭ— موكدېن وە بوخەي قولتۇغى ئارىسىدا جايلاشقان ياۋنىڭ— چاڭلى، لىبار شەنخەي دېگەن رايونلارمۇ بوي سۇنىدۇ. بۇنىڭدىن باشقىرى شەرقى شىمالى رايونلار بېيپىڭ—سۇيۈەن تۆمۈر يولىنىڭ شىمالىدىكى وە بېيپىڭ— گۇبېيكو تۆمۈر يولىنىڭ غەربى طرفىدىكى خېبېي، ژەخە، چاخار رايونلىرىنىمۇ ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ.

«يېڭى ۋاقىت ژورنال» خەۋەر بېرىدۇ:

يېقىنقى كۈنلەردە كۆرسىتىلگەن جەڭلەردىن كېيىن خەلق ئازادلىق ئارمىيەسىنىڭ غەلىبىلىرى نەتىجىسىدە ئازادلانغان رايونلارنىڭ مەيدانلىرى تۆۋەندىكىچە كېڭەيدى.

شەنشى ئولكىسىدە شى كەن وەيەئەن شەھەرلىرىنىڭ ئوتتۇرىسىدا خەلق ئازادلىق ئارمىيەسى يىچۈەن، يەنچۈەن، يەنشۇي، جوڭبۇ، فۇشيەن ناھىيەلىك شەھەرلىرىنى ئۆز ئىچىگە ئالىدىغان مەيداننى ئىشغال قىلدى. شەنشى ئولكىسىنىڭ شىمالى قىسمىدا گومىنداڭ ئەسكەرلىرى تەرىپىدىن ئىشغال قىلىنغان فۇگۇ شەھىرى ئازادلاندى،

شەرقى شىمال رايونلاردا، ئازاد قىلىنغان گىرىن، سىپىڭگەي، شىلوگونىڭ لياۋنىڭ ئولكىسىدىكى بوگدىنىڭ جەنۇبى طرفىدە ليائويانگ، ئەنشەن، يىڭكوۋ شەھەرلىرى ھېسابىغا كېڭەيدى. بۇندىن باشقىرى جەنۇبى مانجۇرىيەدىكى تېيلىڭ، بىنشيەن، داگۇشەن، خاكو، كەيۋەن، بەنشيخۇ شەھەرلىرى ئازادلاندى.

خېنەن ئولكىسىدە ئاستىغى تۆمۈر يولىدىكى ئويانگدىن زورشەھەر ئازاد قىلىندى. شۇنىڭدەك زىشيەن، شىشيەن، شيەنچاڭ، يوەنشيەن، ئوبى، جەچىياڭ، ياۋمىن، ياڭكېبىن، يىزەن، تۇڭبو، دوڭەن شەھەرلىرى ئۆز ئەتراپىدىكى جايلار بىلەن ئازادلاندى.

خوبەی اولكەسیدە یەكشیەن ،
جەیئوەن ، جوكشیەن ، تەیەن كە دەن
شان ، جیەنئەن ، میەنیاڭ سوی‌شیەن،
چیاڭجیەن شەھەرلەری آزادقىلىنغان .

خەبەی اولكەسیدە شوی‌شیەن، بەی‌شیەن
چاڭ‌وەن‌ئەن‌یوڭدی (ئوی‌ئیەن) شەھەرلەری
اطرافىدا جایلاشقان اوردولار آزادقىلىندى .

ئەنخوی وە جیاڭسو اولكەسیدە تەن
خو ، سوسوڭ ، لیوخە ، یاڭچاڭ ، پۇشی
شیەن، لی باو ، سیەن، ئەنچوڭشی شەھەر
لەری آزادقىلىندی .

سەنشی اولكەسیدە یوكچاڭ ، شی
شیەن شەھەرلەری آزادقىلىندی .

سىچۇەن اولكەسیدە چیەنپا شەھەری آزاد
قىلىندی .

خلق آزادلىق ئەرمىیە باش شتابىنىڭ
1948 — یىلی 7 - فیبرالدا بەرگەن خەبەری

چە آزادقىلىنغان رایونلارنىڭ تۇپراقىدا
لی 1948 - یىلنىڭ باشلىرىدا 2390 000
مربع كىلومىتر بولوپ خلق انفوسی
168 میلیون حسابلانىدو .

دیمەك 1947 - یىلنىڭ ایككىنچی
یېرىمىدا 190 مىڭ مربع كىلومىتر یەردان،
37 ملیون خلق نفوسی آزادقىلىنغان .
1948 - یىلنىڭ باشلارىدا خلق آزادلىق
ئەرمىیەسىنىڭ قولىدا 480 شەھەر بار ئىدی
ئای . شوندىن كىیىن آزادقىلىنغان خلق
چىل رایونلارنىڭ میدانی وە نفوسی
بىرگىلىدىن كىڭەیىش وە آرتىشقا باشلىدی.

بو ایككی یېرىم آیدىن (غېنوار
فیبرال مارت آیلاردەۋرلىرىدىن) كىیىن
یەنە كوپ یەرلەر آزادقىلىندی . اوقىدىكی
معلوماتنی كىیىنكی سانلارىمىزغا باسماق
چىمىز .

جنوبى، شرقى، توركستان احواليغا بر نظر.

مەنای قیوم

5 - 6 ملیوندىن عبارت شرقی تور
كستان خلقىنىڭ 3 دىن 2 قسمىنى تشكیل
قىلغان جنوب خلقی ، بوگوناكی گومىندانىڭ
وحشی خطای گومىنداڭ ریئاكسیە
سىنىڭ حكمرانلىغی آستىدا ئىزىلۋاتماقدا.
گومىنداڭ ریئاكسیەسی، جنوب خلقىنىڭ
یارالشلىقىدىن، مدنیات دەرىجەسىنىڭ
تۆۋەنلىگىدىن فایدىلىنىپ، بارلىق ظلومىنىڭ

ئېنىڭ ئېغىرىنی شو بیچارە قېرىنداشلارى
مىزنىڭ اۆستىگە ارتماقدا. بونی چوڭ
قورۇق یېلىش اوچون گومىنداڭ ریئاك
سیەسىنىڭ شرقی تركستانغا قاراتا تۇز
گەن تۇب پلانىنی كوروب اوتوشكە
توغری كېلىدو.

مللی آزادلىق انقلابىمىز غالبە او
تىمىگە غالبە قازىنىپ ، مللی اردىیەجەكچی
لەرىنىڭ اوروجی یوسرغوسىغا یىتىب
یېرىشی، گومىنداڭ ریئاكسیە

ماكىمىيىنى ئويىگە قوشۇرۇپ قويغانلىق-
تىن ئولار خۇددى ماجورىيەنى 9 ئول-
كىگە بولۇپ پارچىلاپ ئىدارە قىلىش
سىياسىتىنى شەرقىي تۈركىستاندا قارىتا قول
لىنىشقا كىرىشتى. گومىنداڭ رەئاكسىيە
سى غەربىيكى مەغلۇبىيىتىنى بەدەللىك
«مەخفارىيەت» پارتىيىسى ئىچىدە ئالاقىچى
بولۇپ، ئىلى، تارباغاتاي، ئالتاي،
ۋىلايەتلىرىنى قوشۇپ مەخفارىيەتلىك بىر ئول
كە، خوتەن، ياركەند، قەشقەر، ئاقسۇ،
ۋىلايەتلىرىنى قوشۇپ بىر ئولكە، قاراشەھەر، قومۇل،
ۋە ئۈرۈمچى ۋىلايىتىنىڭ ناھىيەلىرىنى
قوشۇپ بىر ئولكە، ئۈرۈمچى شەھىرىنى
مەركەزگە بىۋاسىتە قارايدىغان بىر
بازار قىلماقچى ئىدى. ھەممە مەزكۇر
"ئولكەلەر" ئارا مالى ئىتتىپاق تۈزۈپ
ئىنگىلىيەنىڭ ھىندىستاندا قارىتا يۈرگۈز
گەن سىياسىتىنى يۈرگۈزمەكچى ئىدى.
بولۇپ بۇنىڭچە بولغاندا، ئۈرۈمچى شە
ھىرى مەركەزگە بىۋاسىتە قارايدىغان
شورۇقلىش يەنى شەرقىي تۈركىستاننى ئۈزۈپ ئۈ
زۈش، 3 ۋىلايەتكە ھۇجۇم باشلاش ئۈچۈن
ئاساسى ھەربىي بازا قىلىش ئىدى.

لېكىن بۇ مەقسەتلىرى بۇنىڭچە گەر
چە ئولكىلىك ھۆكۈمەت قايتىدىن قۇرۇل
غان بولسىمۇ، گومىنداڭ رەئاكسىيەسى
لىرىنىڭ ئوۋۇدىكى زىمەرلىك پىلانىغا
ئاساسەن ئىشلەپ باردى. جەنۇبتا ئارزۇدە
چە ئەھمىيەت بېرىپ، جەنۇب تاغ ئو-

ئىدى،
ئىچىگە دەھشەتلىك ھالەتلىرىنى
بارلىق رەھبەرلىك قىلغۇچىلىرىنى يوق قىلىش
ئىشلەتتى. خەلق سايلىمىدا ھۆكۈمەت ئارقى
شىپ سوۋەتسىزلىك كۆرسەتتى. بۇ ئەھۋاللار
تۈگۈمۈرىدە خەلق تۇرمۇش شىكايەت قىلغان
ئىدى، ئۇنىڭدىن يىل 16 — ئاپرېل كۈنى
گېنېرال جالغىچى چۇڭ، خەلق رەھبەرلىرى
ئەخمەتجان قاسىمى جانابلىرى، رەھىمجان
سابىر ھاجى جانابلىرى جەنۇب ئەھۋالىنى ئۆز
كۆزلىرى بىلەن كۆرۈپ، تەكشۈرۈپ كېلىشكە
كەتتى. بۇ سەپەردە بولغان ۋە بىلدۈرگەن
قانۇن ھەقىقەتلىك ۋە كىشىلىرى خەلق ئارىسىدا
يېتىش ئۈچۈن بارغان ئىدى. بىراق گېنېرال
جالغىچى چۇڭ جەنۇبتىكى ئەكس ئەل ھەرىكەت
لەرنى يوشۇرۇش ئۈچۈن ئۆزىگە بىر قانچە
ئەكس ئەل ھەرىكەتچىلەرنى بارغان جايلاردا تەشكىل
قىلىپ ئىلىپ باردى. ئولكىلىك ھۆكۈمەت
مىللەتچى ئىشلار نازارىتىنىڭ ئىلگىرى تەشەببۇسى
ئەكس ئەل ھەرىكەتچى ۋالى ئىپشەن، جەنۇبتا
بېرىپ خوتەن، ياركەند ۋىلايەتلىرىدە
باش-بالىلىق قىلىپ ئۆزىچە سالام،
ئورنىتىپ خەلق سايلىغان كىشىلىرى ئورنى
نى يەنە قالدۇرۇپ بولدى. تىزىملىغان
ئادەملىرى سالام ئەمەلگە ئالماقچى بولغان
ناھىيەلىك، ئولكىلىك ئىشلەتمەكتە
ئىدى ئىمكانىيەتى. جالغىچى چۇڭ بولسا
بۇلغۇسى قورچاق رەئىسىنى ۋەكالەت
ئىلخام ئىسمى بىلەن جەنۇبتىكى ئەكس ئەل
ھەرىكەتچىلەرگە ئۇرۇشۇپ!

ئولارنىڭ يېقىن ئەتراپىدە بولۇشىنى
ئايشۇروب، موندىن كېيىنكى يورگوزىش
يىغىن ۋەھشىلىكلەرىگە بولىدىغانلار
گورسوتوب، ئۆزىگە قوللۇق ئىشلارىدا
ئودارنىك بولغان جوڭ گەڭغا ئوخشاش
قالارنى تەقدىرلەپ ئالىيتتى، كېچىكمەيلا
ميانى دەلال مەسئۇدنى ئوچاق رە
ئىيسلىك تەختىگە چىقاردى. جنوب خلقىنىڭ
تاپالمىي بولۇپ تورغان خلقچىل عبدالكريم
نى مخدومنى قەشقەر والىلىقىدىن ئېلىپ
تاشلاش بويروغىنى چاقچىجىرك ئورزى
اعلان قىلدى . ماناشۇندىن كېيىنلا جەنوب
احوالى تېخىمو يىقىنسېزى ئېغىرلاشقا
باشلىدى .

بويروق كونوب تورغان جەنوبدىي
كى بارلىق عكس الحركتچىلار مسعود
تورچاق رەئىس بولغاندىن كېيىنلا
خلقنىڭ قارشى چىقىشىنى توسوپ، —
ھەر بر ولايت، ناحيەلەردە دەھشەتلىك
حربى حالەتلارنى ئېلان قىلىپ ئىزگۈزۈشكە
كرىشتى . ضابطلار، خلقچىللار كوپلەپ
تورمىلارگە تاشلاندى .

قەشقەر ولايتى بويىچە عامەۋى
قالاش ئىشلارىنى يورگوزۇشنى باشلاپ
ئەنگەن يىلى 21-ئۈنۈن كونى قەشقەر
كونا شەھردە ئىككى كون حربى حالەت
يورگوزوب والى عبدالكريم خان مخدوم
نى محاصرەگە ئېلىپ قاتتىق نظربند

قىلىش بىلەن تورغۇزۇلغا ئېلىشقا ئورۇندى.
معاوىن والى قاسىمجان قمبرىنى قاماققا
آلدى. شونىڭدىن كېيىن تەك مسعودنىڭ تور
چاق رەئىس بولغانلىقىغا قارشى كو
تورۇلگەن نامايىشقا قاتناشقانلارنىڭ ھەم
ھەممىسىنى دېگۈدەك قاماپ تاشلىدى .
يەنە شو ئۈچ ئاي ئىچىدە آتوش ناحيە
سى دېموكراتىك حالەت يورگوزۇلوپ
تورغان كىشىلار قاماققا ئېلىندى. ھەتتا
عاشورا ئىمام، روزىم، قادىر، رشاد
خواجەم، عبدالكريم آخون خانىم،
عبدالرشىد خواجەملەر باشلىق تورغون
دىنى عالىملارنى يورت معتبرلارىنى قاماپ
تاشلىدى .

خوتەن ولايتىگە قاراشلىق گوما
ناحيەسىدە ئىسماعيل كريم حاجى،
عبدالغنى داموللام باشلىق كىشىلەر 27
كىشىنى ھەمدە سعد احمد آخون، داۋوت
آخونلارنى منفى عبدالمجيد آزادىي
نى باتورلارچە يالاپ قاچقان . موشو-
يوسوندا گوما ناحيەسىدە تورغون گىشى
لار قاماققا ئېلىنغانلىقىدىن، خاق شەھردە
تورالمايى اطرافلارگە قېچىشقا باشلاپ
ئەنگەن يىل ئوموميگە كېلىپ يەتكەن .
بر خبردە فيض آباد ناحيەسىدە يورت
معتبرلاريدىن ضيائىلاردىن، خلقچىللار
بولوپ برقىتىمدا 250 دىن ئارتوق آدەم
قاماققان .

عكس الحركتچيلار قاماقتا هيچ بر آدم
قالماغانلارنى ايشتيبولار آرقايلى اور
دوروب ، «اوروشمەنى» دەپ قالايب
قاميدى . ياكى خلقچىل عنصرلارنى
شوردين قوغلاش اوچون اوروب دوروش
چارەسينى قوللانيپ ، جملەدين گرما نا
حيەسيدە عبداللآخون ، محمد طوبا خليف
كوپ كيشيلارنى اوردوروپ ، اولارنى
اولەر حالەتيگە كەلتوروز گەلگەندين كيين
آيريب قاماپ تاشليدى . آتوش ناحيەسيدە
تورمەدين چىققان علمالارنى دوخوملاردا
قاتتيق اوردوروپ اولارنى شوردە قورغو
سون قيلدى . قەشقەردە اولتورگەن گير
گيش اعضاسى صدىق موسانىڭ اينيسى
قاسيم موسانى قاتتيق اوردوروپ قاماپ
تاشلايدى . گومينداڭ عكس الحركتچىلارى
اوزلارى اولتورگەن ، قاماپ آت - چاپ
لارنى جنوبى شرقى تورکستانداكى ھەممە
ناحيەلاريدە ھەم شونداق احواللاردا
داوامايق بولوب كەلمەكدە .

گومينداڭ رياكسيەسى ، جنوبى
شرقى توركستاندا خلق سايلىغان خە
لقچىل اولكەلوك و ناحيەلوك كەڭەش اع
ضالارينى ، حاكم و معاون حاكملارنىڭ
ھەممەسىنى اورنىدىن قالدوروب ؛ اولار
نىڭ اورنىغا ابدى پەرەست ، قارا قور
ساقلارنى ، وجدانسز ، منافقلارنى ،
چيقمىلارنى ، تعيينلەيدى . اولوك ثبوتىگە

قەشقەر بيلەن نامى
« والى سايلىمى »
ولايەتىنىڭ واليەقيغا اصلاح « جلب قىلچو
نىڭ معاوين باشلىقى دە « اولكولوك گو
مينداڭ فرقەسى » نىڭ اجرائيە هيئت
اعضاسى عمر داملانى ، معاون والىلىقغا
اورومچيدىكى آمريكا كونسولخانىسى
ترجيمانى حميد (توروچاق دەڭىز مسعود
نىڭ اوقتونى) نى قويدى . عكس ال
حركتچىلىكدە دكفى چىققان قانخور جو
فاڭ گالڭ ، خادوك باچلارگە اوخشىغان
واليلارنىڭ اورنىنى تيخيمو مستحكملەيدى .
خلق بو عكس الحركتچى جو فاڭ گۇلڭ
خادوك باچلارنىڭ ظلومىدىن شكايت قلب
اولكولوك حكومتىگە عريضە بيروب چوز
چيقغان ئيدى . عموما = حاضر جنوبى
4 ولايتنىڭ والىلەرى ، حاكملەرى يقون
ادى مانا شولارغا اوخشىغان عنصرلار
دين بولوب اولار خلقارسيگە تيخيمو ايغر
ظلوم قاماقدا ياكى اولار گومينداڭنىڭ
فاشيست - بولاڭچى ، باسقونچى ع
سكرلارنىڭ ريو بانداقلارينىڭ ھەممەسىنى
اورنىغا ، خلقاققە قلب ونقالار زوراولقلارى بلە
قرل نوشتوروب تورماقدا ، پاردەڭاشمەك
لە ، هەريەردە داروكى مسلمان خدمە
چيلار خدمەتىدىن ھەيدەليب اورنىغا خطاى
خدمتچيلارى تولدورولماقدا . فقط خطاى
تيلىنى بيلگەنلار خدمتدە قالدوروب خطاى
خدمتچيلارى 80-90 فائيضغا يەتكوزولگەن .
ئيدارەلاردە مسلمانچە خط
ايشلەتيلمەس بولغان . فقط

گومینداڭ ریژاکسیەسی جەنوبی شرقی تورکستاندا آسسیمیلاتسیه سیاستینی جدی یورگوزمه کده . جنوبنیکی خطای عملدارلاری وە حربی باشلقلارینك سعید احمد نضاتغا اوخشیغان خاینلار آرقیلیق اویغور خلقینیڭ سویوملوك قزلاریغا اویلانوشلاری ، زورلوق قاشلاری بویندا تورسون ، خطای عسکرلارینك مسلمان خوتون - قزلارینك عفت - ناموسلارینی آیاق - آستی قلیشیغا کەڭ یول قویولغان . اولار بیچاره مسلمان آیاللارینی زورلوق بلەن برسینك نامیغا « نیکاحلاب » ایاب کلارمیلاردا فاحیشه قیلدوروب پول تیپیش ایشیگه کیریشکەن . حتی اچکیریگه آپیریب فاحیشه خانیلارگه ساتماقدا.

« اسلام اظهارچیلاریدین » بولوب ، جنوبگه بیریب قایتقان ابراهیم سطیعونك اوز کوزی بلان کورگەنلارینی اورومچیدە آغیندارلیگە ایتیب بیریشیچه کوچار، آقسو قاتاریق جایلاردا زورلوق بلەن ماشینالاغا بیسیب ایاب کیتیلگەن خوتون — قزلارنیڭ سانی یوز مینگدین آرتقان، جنوب بویچه تابو گونگه قدر بنچه مینگدین آرتقان بولوشی شەکسیز.

خلقنیڭ بولوش — تودوش اشلری قلتیق نەکشوروش آستیدا ایلندان بولوب سودیگەرلار خاطر جمع بولوب سوداقیلالمایدیغان دەرجیگە یەتتی . حتی یول خط بلەن سفر قلغان سوداگەرلار نیگنو مال - ملکلاری گومینداڭ دودویلی عسکرلاری طرفیدین بولاڭ - تالاڭ قلینیب اوزلاری حبسکه ایلینندی ، اولتورولدی .

مثلا : قەشقەردین کەلگەن کشیلارنیڭ فینشاریدین معلوم بولوشیچە : یارکند بلەن یکی سار اوتتوریسیدا 2 نفر سودیگەر خطای حربیلاری طرفیدین اولتورولگەن . قارا شەردین چەقین کەلگەن سودیگەرلارنیڭ 2 جەنزه مشاسینی کوندوزلا بولاب کەتکەن . بولارنیڭ 2 جەنزه مشاسینی بولدا بولیغان ایکەن . یارکندلیك 2 سودیگەر 16 میلیون سوملیق مالینی قەشقەردین آقسو یکی شەرگە حکومت ماشیناسیغا کرا قلغان . بولار شەرگە یقیب کەلگەندە ماشینادیکی حربیلار منل کور سودیگەرلارگە : « سەنلار ماشینا بلەن شەرگە کیریب بارساکلار بزگە خوف بولو و » دەب سودیگەرلارنی شەرنیڭ سرتیغا چوشوروب قویوب ، مالنی شەردین ایلشنی بوبرویلو ، بو بیچاره سودیگەرلار شو سوز بلەن چوشوب قیلب ماشینانیڭ کەینیدین پیاده کیریب مالینی سوریسا ، حربیلار سینی تولوملیمز دەب تللاب ، هایداب چیقارغان .

جنوب بتوناەی گومینداڭ رودو-
پاپاری بلەن تولدورولغان بولوب ،
اولارنی بیقش اوچون خلقنڭ اوستیگە
حدسیز ایغر آلواڭ — یاساقلار آر-
تلدی . هەر کونی دیگیدەك شەر ؛
صحرالەردە وز بیگی ؛ ملك بیگیلەر
آت پولی ، اوتون پولی پیادە پولی ،
تاقا پولی ، سیپل پولی ، . . . . .
لەرنی دەب بیچارە کەمبغەل خلقنی
بردەم تینچ اولتورغوزمایدو . یول یا-
ساش ، اوستاڭ چیپیش ، سیپل یاساش ،
پوتەی یاساش مجبوریتی بتوللەی خلق
اوستیگە یوکلەنگەن بولوب ، پولی بار
لار پول بیریب قوتولماقدا پولی یوق-
لار بیسەڭ ، اچەڭ اوزیڭدین قامچا آس-
تیدا مجبوری اشلیمەکدە . حتی آیال-
لارمو مجبوری گورجەك کوتەرگەن
بولوب ، ارلارنڭ عاجزەلیگی هیچ بر
اعتبارغا ایلنماسدین اولارغیمو تەجاوز
قیلینماقدا .

جنوب خلقی غلە — یاراق بلەن
یالغیز ، چاقریلمیغان مهمانلارنی (گو
میدانڭ رودوپایاری عسکرلرینی) بیقش
بلەنلا توختاب قالماسدین بلکی اوزلری-
نڭ پیشانە تەری بلەن آلغان آشلقلاری
بلەن اچکریدیکیلارنیمو بیقشقا مجبور
بولماقدا . گومینداڭ رودوپایاری دو-
خانڭ بولی آرتیلیق جنوب خلقینڭ
یەیدیغان آشلیقلارینی ایچکریگە توشورماقدا

خلقنڭ آشلیغینی بولماقدا ، شونڭ
ایچیدە بیلە چونلدا آق نانی گومین-
داڭ رودپایاری یەب ، یەرلیك خلقلە-
ری یەیدیغان حالغا چوشدی .

اوزنڭ اوستیگە گومینداڭ ریتاك-
سیەسی شرقی تورکستان خلقینی گا-
دایلاشتوروب ، اچارچیلیققا دوچار قلیب
بتورلەی یوقوتوش قصدینی یورگو-
زوب ، دهقانلارنڭ سولارنی تارتیب آل-
غان یاکی یەرلرینی سوسز قالدوردی .
مثلا : « انقلابی شرقی تورکستان »
گیزیتینڭ خبر قلیشیچە ؛ گومینداڭ
رودوپایاری یڭی سار ناحیەسینڭ سوی
نی حیمبل سیتی غا قویوب بیرگەن ،
بوقورغا ناحیەسینی تامبنلەیدیغان چوڭ
سونی چول — جزیرەلەرگە چوشوردەن-
گەن . خلقنە آلواڭ سیاب تیزینقان اوس-
تەنگیگە تغرن ، کرەملر ، چاپ تو-
مور ، قوملوق قاتارلیق یرتلارنڭ
سویینی مذکور توسقیگە چوشوروش
بلەن اونی حربیلر ماناپولیەنیب الغان ،
یوقوردیکی یورتلار سوسز قالغان ،
دهقانلارنڭ سو منبعی بولغان کول دیـ
گەن گولنڭ سویینی توساب ، چیگا-
را بویلاب بوشقا قویوب بیرش بلەن
یڭی شهر ، یاپچان قاتارلیق یورتلارنی
قورغاقچیلیققا اوچراتقان . آتوشدە دریاسینڭ سویینی
بولوب ار قسمینی تاغ آریقیغا ایلیب
کیتیب اوستون آتوش ، معیشت قاتارلیق

يورتلارنى سوسز قاليورغان . شونداق
بولغاچقا بۇ دىھقانلارنىڭ ئورغۇن مەھسولاتىدىن
مەھروم قالدى . خالق يەرسز ، سو
سز ، اچ — يالىڭاچ قالدى .

گومىنداڭ ھۆكومىتى جنوبقا
اورناشقاندىن ، اچكرىدىن ھسابسز قاچ-
قاقلار بولۇپ كېلىپ ، كوز
بويۇپ ، خالقنىڭ مالمۈلكىنى بولاۋاتقانلىق
دا ، بولاپ النغانلارىنى ايچكىريگە توشوماقدا

جنوب خالقى عموماً گومىنداڭ
ھۆكومەتلارىنىڭ زورلوق قىلشلارىدىن ، بو-
لاپ - تالاشىدىن ، قاماللپ ، اورۇپ
قىيناپ ، اولتورۇشلارىدىن ، اوتنىڭ ، يا-
ساق خالقە ، ياناق دەسلىدىن ، قىينالغان
سېيىنىڭ گوچوبوشى بىلەن كسبقانلىب-
تب كەلگەن ايكەندىن ، ولى عرف —
ئادەملارىنىڭ قولىلار طرفىدىن ايلى ا-
نى قالبيغشيدين ، خوتون - قزمشىرى
لارىنىڭ عفت ناموسى تاياقلالماغىدىن كون
كەچورۇپ تورۇشقا امكانيت قالمىغانل-
قدىن هيچ علاج تاپالماي سرسان بولوب
ناھيەدىن — ناھيەگە ، ولايەتدىن — ولايەتكە
كوچوب يوروب تورۇپ كېتب بارماقدا .

امدى معارف ايشارىگە كەلسەك ،
خطاى مستبدلارىنىڭ قەرىدىن تارتىب
قوللاۋوب كەلگەن ، خلقنى قاراڭغولو-
دا ، غفلتدە تۇتۇش ، دىگەن چارىنىڭ
سياستى خوددى بو گوندىكى كوندە جنوب-
دا يورگوزولمەكدە .

ھلىس امر كتچىلار اولتكەن يىل حر-
بيلار طرفيدىن يېپىلگەن ، اولكاولوك
كېڭەش اعضالارى ، ئى اورومچىدە ا-
ريم اودۇرغا چوشۇرۇپ فكر اوشكانكەندە
اولارغا : « سزلەر اوز يەڭزلارىڭ ساق-
لاپ قيلش اوچون يڭى مكتبلارنى يېپ-
يش ، كونا ديني مكتبلار بىلا تۈچيش
فيكريىنى تاشلاڭلار » دىگەن ئيدى .
شونداق اوچون ، اولكاولوك كېڭەش
مجلسىنىڭ تيالىق گودىش اورنى ،
نىڭ مەلومىن بالش كانبى بن سى—سا
دىگەن اولكاولوك ـ اسلام هېيئتىدە ماخى)
، ائنو اولكاولوك كېڭەش اعضالارى يڭى
مكتبلارنى بنوالەي يېپش توغريسىدا
فكر بەرمەكچى ايكەن ، جنوب خلقينىڭ
ھەممىسى يڭى مكتبنى باشقى كور-
مەيمو ، دىگەن ئيدى ، ھم واقع اول-
كولوك كېڭەش مجلسى تارقىبالغاندىن
كېيىن جالقىچى جىڭنىڭ اوز وەكيلارىگە
بەرگەن ضيفتدە مذنيق سعيدالغە ب-
قشاتقا اوخشاشلار ، اگر دە اولكاولوك
كېڭەش مجلسى لچيلغان بولسا بير ا-
لگەن تاپشورۇقلارنى اوروللا رتېپ ولك
دىگەندەك قليب ، بوقوريدىكى خوجاينلارى-
دىن اوگەنگەن فكرلارىنى اوز الىپارى-
غا قويدى ، مانا جنوب معارفى قا-
راق اموالدا ايكەنليكى بوشونو گوزىنلا-
ھەدوم بولىدو :

عموما ئېلىپ ئېيتقاندا ، گومىنداڭ رېئاكسىيەسى يېڭىدىن كېيىن جنوبكە آرتۇقچە اهميت بېرىپ ، ئۆزلىرىنىڭ توپ بالالارىنى عمال ، آشۇرۇشقا كىرىشتى . اوتكەن يىل جاڭ مىجوك جنوبغه بېرىپ قايتقاندىن كېيىن عكس الحركة چيلىق اوز بۇرژۇئازىيلارىنى تېخىمۇ اوج آلدۇرۇشقا كىرىشىپ ، مسعودنى تورچاق رەئىسلىككە اولتورغوزوش بىلەن جنوب خەلقى اوستىگە چىداب تورالىغۇسىز ئېغىر جبر - ظولملارنى آرتتى ، جنوب خەلقى انسانيت حقوقلارىدىن محروم بولوپ ، گومىنداڭ رېئاكسىيەسىنىڭ فاشىستلىق تېررور سىياسىتى آستىدا آت - چاپ قاشلارىغا اوچرىغانلىقىن ، بولمىگىنى نە قاشقىرى آلوڭ يالاق ، بولمىگىنى مال ملكارى غەز پول وە زورلىق بىلەن بولاڭ تالاڭ قىلىنماقدا ، يەرسولىرىدىن ئايرىلىپ اوي مكانسىز قالان دوامىدا . شولوك نەتىجىسىدە كۈن كەچۈرەلمەيدىغان دەرىجىگە يەتكەنلىكىن ، ناھىيەدىن ناھىيەگە قېچىپ سەرگەردان بولوپ يۈرمەكتە .

گومىنداڭ رېئاكسىيەسى ، جنوبدا ملا شو يوسوندا فاشىستلارچە قوتۇرماقدا ، آمما گومىنداڭ رېئاكسىيەسىنىڭ جنوبدا خەلقە ، خلقچيلىققا قارشى موندات وەشىلارچە قوترتىشلارى بولسا ، اولارنىڭ عمرى بارغانسىرى قىسقارغانلىقىنى كورسوتىدو .

خلق قهرىمانى عبدالغنى بهادر

(بېشى 2 — 3 ـ ساندا)

تاڭ سحر واقتى ئىدى . غنى تاجى باي مەھەللىدىكى عبدالكريم دېگەننىڭ آغىنىسىنىڭ اويىدە اوخلاۋاتاتتى . بولدىشى اكبر كىلىپ اويغوتۇپ كەلگەندى ، ارتۇر غنى يانىغا اويىگە كىرىپ ، يىرنىدىن تاريپ اويغونۇپ كوروشتى . ايككى سىرداش بىر - بىرلىرى بىلەن اوزاق موڭداشتى . اكبر قزىق قالايق بىلەن 3 آي بولدى ، قالدوق . ل - ملكەمىزنى ظالم ظالملار قويماي تالاتىۋالدى ، يېزىلارنى تونۇلمىغانلاردىن خوتون ، بالا چاقىمىزنى قاماپ قىينىماقدا . ئېيىم تاواق بىلەن ايككىمىز تاغ كەلگەنلەردە ، توقايلىق ، جاڭگاللاردا تولۇمۇ ئىپىر كون كەچۈرىمىز . سەنمۇ خوددى بىزگە اوخشاش ، بەلكى پۈتۈن خلقىمىزمۇ اوزىغا چىققان ظالملار بىلەن عذابلانماقدا . نەمەدى نېمە قىلىش كېرەك؟ دەپ غنىيە ائيكىلەدى . غنى : - ظالملار اوگوسىغا اوت يېقىش كېرەك . بونداق سەرسانچىلىقدا كون كەچۈرگەندىن كورە خلق آزادلىقى يولىدا اولوپ كەتكەندىن ملك ياخشى . يولداش بو جايدا تورۇش خطرلىك ! نەۋايىڭ جان ئىپىپ ، ئىش باشلاش كېرەك دېدى ،

ئىككىسى ئاتلىنىپ يولغا چۈشۈپتۇ قاشنىڭ ئۈستىدىكى چوڭ دۆڭ مايەمەن يەرگە بارغاندا ئەكبەرلىكنىڭ ئېتى ھۈرۈپ قاپتۇ. غەنى ئېتىنى ئوينىتىپ تاغ تۆشىگە چىقىپ، دەريانىڭ ئۇ قېتىدا ھۆكۈمەتنىڭ نەچچە يۈزلىگەن ئاتلىرىنى كۆرۈپ قېيتىپ-تى. ئەكبەرگە تونقۇزۇپ قويۇپ دەريادىن ئۆزۈپ ئۆتۈپ كېتىشىپ، ھۆكۈمەتنىڭ ئىككى ئېتىنى قىلىپ ئۇزدۇرۇپ كەلدى. ھارغان ئاتنى تاشلاپ بىر ئاتنى مىنىپ يولغا راۋان بولۇپتۇ. يالغۇز ئەما دېمەك يەرگە بارغانلار بۇۋايغا ئۇچراپتۇ. سالاملىشىپتۇ؛

— نەدىن سورايمىز تاغا!

— بالىلىرىم كىچىكىدىن چىقىشىم، يالغۇز بىر بالام بار ئىدى، ئۇنى خىتايلار ... ئېلىپ كەتكىلى 5 يىل بولدى. شۇلارنىڭ بىلەن ئازى ... تۇرۇپ، يالغۇز بېشى بولۇپ، خارلىقتا قالدىم. ھەممە خەلق ئازارمەچىلىكى بىلەن ... ئارىسىدا ... ئارىلىقىم تالادا قالمىسۇن دەپ، ئېلىپ ... تونۇشلار ... چىققان قىلدىم. ... ئېيتىپ مېڭىشقا مادارىم قالمىدى. ئۇزۇن ... كېلىدۇ نۆگىدى. ... قىلىشىمنى بىلمەي، يىشىم قىلىپ ئولتۇرىمەن — دەپ، كۆزلىرىدىن سىيماق ياشلىرىنى تۆكىدۇ. رەھىملىك نى؛ ئەكبەرلەر بۇۋاي بىلەن تەڭ كۆز

يىغلاپ قالىپ: «يىغلىماڭ تاغا، ظالىملاردىن قۇتۇلۇپ، بالا-چاقىلار بىلەن ئويناش-چۇلاش، خۇشال-خۇرام تۇرمۇش كەچۈرىدىغان چاغلارمۇ بولادۇ». بوۋاي: «ئامىن، خۇدا تاپقىلارى بەرسۇن...» دەپ ئۇزۇن دۇئا قىلىدۇ. قىزلار ئۇتتىلاپ كېتىپ بارغان ئېتىنى يېتىپ كېتىدۇ. كېچىچە مېڭىپ، ئەكبەرنىڭ خوتۇنلىرىنى سولاپ قويغان ئالاستانىغا بارىدۇ. ئۇلاردىن خەبەر ئېلىپ وە خوشلىشىپ مولاجان دېگەن قازاقنىڭ ئۆيىدە ياتىدۇ. باش ئىكۇۋانلىرىدا ئوبگە فەنىڭ نەيزى كىرىپ كېلىدۇ. ئۈچ ھەمراھ كىشى بىر-بىرلىرى بىلەن قۇچاقلىشىپ كۆرۈشۈدۇ. تالاڭ ئاقىچە سۆزلىشىپ. ئاخىرى: «يولبارس قان ئىزىدىن قايتماس، بىزلەر ھەم شۇ! مەردنى كۆر مەيداندا، دەمەيدى بىز مەيدانغا چىقىمىز، نىمە تۇرۇش، ئارغاق، چوماق، پالتا، پىچاق ھەممىدە بار. موشلار ھەممىسى تورۇلغان. تىنايىتى كەتسە، چوماق بىلەن ماڭىمىز تارتىپ ئالىمىز مىلتىق قولغا چۈشسە، دۆلەتنى تارتىپ ئېلىشىمىزغا گەپ يوق... خەلق ھەممىنى قىلىدۇ، بىز شو خەلقنىڭ ئوغلانى. نەمە تورۇشقا طاقەت يوق، ئاردانچە گە تاقلىنىمىز تاقلانىمىز !!!» دېيىشىپ، ئۈچەيلەن داۋدانلىنىڭ ئۈچ ئاتنى مىنىشىپ غۇلجىغا يول سالىدۇ.

كەچىدە خەلقنىڭ ئاياق - ئوياقتا
بولمىغان چېكى منىڭ قايناشان . خەق
ئەندىن كەچ . كوچا بارلىقوچى
چېركەلەرگە ئوچراپ قىلىشىدىن قوق-
قان خەلقنىڭ بەزى كوچىلاردا ئو ئىشىك
لىدىن-بو ئىشىككە ، قورادىن قوراغا
قاراڭغۇدا ئوچقان شەپەرە كەبى غۇر
قىلىپ ئوتوشلارى بولمىسا ، لەكىن
خطاي جالادلارنىڭ ئوگېسىغا يېقىن
كوچىلاردا خەلق ھەركەتلارى توختالغى
توختاپ قورقونوچ ؛ جىم - جىتلىق
ھكوم سۈرۈشكە باشلىغان ئىدى . شو
ۋاقىتدا قىزىللار شەھەرگە كىرىپ كەلىدو .
سايۇك بو دەروازىسىدىن ئوتكەندە پوستا
قا كېتىپ بارغان قوراللىق بىر خطاي
چېرىكىنى ئوچراتىدو . ئوچوقتىرۇپ
قوراللىنى ئالىشقا مصلىحەت قىلىشىدو —
دە ، غنى ئاندىن ئۈرغىپ چوشوپ، ئىتىنى
قانچقا توتقوزوپ قويوپ ، چېرىكنىڭ
ئارقىسىدىن بارغاچ يوبى چاققانلىق بىلەن
كالپىدىن ئالىدو . اكبر يېتىدىن تو
توپدو . ئۇن چاقىرغوزماي سالويىدىكى
ۋقاخان مخدومنىڭ ئىشىگى ئالدىغا ئەكىلىپ
مىگسىگە بىر نيلا ئاتوپ ئولتوروپ ما—
ئىيغىنى ئالىدو . قازانچىغا يېرىپ يەنە
بىر چېرىكنى يوغۇپ ئولتوروپ ، ئونىڭ-
مو قوراللىنى ئالىدو . شو كېچەسى
ھېرالباغىدا ئوچەتكەندىن يالىك بىر خطاينى

ئولتورگەن بولسىمو ، ئولتوكەندىن قورال
ئارلاشتايغا ئوچايلەن
بقداي ئالىدو . بو
چىقىپ 1944 - يىلى 17 - سېنتەبىر
كونى ئاياق سوقوشنى باشلايدو .
زالىم خطايلار دەسلەپدە ئولارغا قار
شى 2 قوراللىق چېرىك چىقارغان بولسى-
سىمو ، غنىيلار ئولارنى بىر چېپىپ ،
ماقىنى 4 قالىدو . شوندىن كېيىن
ۋەھشى خطايلار 6 چېرىك چىقىدو . ئو-
نوڭمو تورتىنى يەر يېقىلىپ ئىككى-
سىنى ئەسىر ئالىپ ، ماقىنى 10 غا
يەتكۈزىدو . بو يېڭىلە دەن چوشكەن
خطايلار بو خەلق ئىلىكى بولغان ئولوغ
ھركەتنى بېسىش ئوچون ئىشىدانچىلار يېمو
قوزغاپ ، انقىلابچىلارغا « آلتە ئوغرى »
نامىنى قويىدو . توغرىدا يىغان چېرىكلەر
نى چىقىرىپ توردو . ھەر قىلىشىدا مۇۋاپ
قىيت قازىنىپ كېتىپ بارغان غنىلار
خەلقنى قوزغاش ھركىتىنى كېڭەيتىپ
يېتىلغان خەلقلەرگە : " عزيز ۋطنداشلار
بىزلەر شرقى توركستان خەلقلىرىنىڭ
انقلابچىلارى ! خەلقىمىزنى قوللاۋق - مەلاب
لىرىدىن قوتقوزوپ ، آزادلىققا چىقىرىشا
جېنىمىزنى فىدا قىلغانلار ، بىزلەر ئوغرى
ئەمەس . توغرى اگر ئوغرى بولساق
خەلقنىڭ مال مۈلكىنى الاتتوق دە كە
ئەتتوق . لېكىن بىزلەر ھېچ

كىنىڭ مىلتىنى ئالغىنىمىز يوق . ظاوە- دىن قوتۇلۇب ، ئازاد — حور ياشاي- مىز دېسەڭلار بىزلەر بىلەن قوشۇلۇڭلار !... دېيدۇ . بۇتۇن خالق دوعا ، تەكبىر بىلەن ئىنقىلابى كورەشكە قېتىلىدۇ . بۇ نىڭ قولاندىن — قولاغا ئاڭلىنىب ، ئطرافدىكى يېزا ، قىر ، كوزلەر دې- كى خلقلەر گروه — گروه بولوب كېلىب ، ئىنقىلابچىلارغا قوشۇلودو . شون داق قلب ئىنقىلابچىلار جسورانە حر- كت بىلەن غولجە داقا ئلاقىسىنى ئو- رىدو . شو واقتدا مازارغا 80 چېرىك كەلدى دېگەن خبر كېلىدو . غنىلار ئورنلىغان مىلتىق ، يوزلىگەن چوماق چىلار بىلەن كېچىلەب مازارغا يوروش قىلىدو . سحردە مازاردا سوقوش باش- لىنىدو . سوقوش قزىق داوام قىلىدو . 10 دا ئىنقىلابچىلار دوشمەنلەرنىڭ 2 چې- رىكىنى ئولتوروب ، 2 مىلتىق قولغا چوشورودو . غنى ئوز يىگىتلىرى بىلەن ھوجومغا كرىب تورغون ئاتلارنىڭ باغ لىغلىق تورغىنىنى كوروب ، سورۇش- تورسە ، ھوجومدىكى ئوبگە قازاق ، شى ۋەلارنىڭ بر قانچە معتبرلرى دوشمەنلەر طرفىدىن تشويقغا چقىب كرىب ئالغان ئىكەن . غنى بر باليمى نە گەشتوروب ئىتتفاق بوسى ئىشىكنى سوندوروب ، كونار قولوڭنى ! » دەب كرىب با رىدو . ئادى ئىچىگە تىقلغان 2 چاسە ودى چېرىك مىلتقلرىنىڭ ئىنقىلابچىلارغا ئار- ىغا ئوتوب قالغىنىنى تويمىلى قالىدو . غنىنى بۇ چېرىكلەرنىڭ قوللرىنى بر - بىرىگە باغلىتىب ، ئولدىكلرنى ئالدىغا سالىب ئېلاب ماڭىدو . باغقا چىقىپ تو- سلوب قالىدو ؟ ئارقىسىغا قايتشقا كوچ- لى ئولوميغان غنى ، باغنىڭ برتيىنى بزتىپ ئوروب تاشلايدو . شويەردىن ماڭغانچە يورت ئىنقىلابچىلار بىلەن ئولا- شايغا چىقىب كېتىدو .

بو قارقى يورت معتبرلرى ئىنقىلاب- چىلارنىڭ ئادداق كىشىلەر ئىكەنلىكىنى وە ئىنقىلابنىڭ مقصدىنى چوشەنگەندىن كېيىن ، ئوز نامسىلرىنى بېسىب ئېزلار لى توتوب كەتتى — دەب ھەر گېزوايم قىلماڭلار ، بو قوزغالانلار حقيقى ئىنقلابچى لاردولوب ، وطنىمىزنى خطاي ظالملرىنىڭ قولىدا ئېزىلىواتقان خالقلرىمىزنى قوتول دوروب ، ئەركىن ئازاد ، حور ، بخ تيار تورموشدا ياشىتىشقا ئزيز جانلرىنى فيدا قلغانلار ، شونىڭ ئوچون ميدبر غان جان قوزغولوڭلار ! ئمكانيت تاپقىنىڭلار بىز طرفىمە قوشولوڭلار ! دېگەن مضموندا ئوز يورتلرىغا مراجع ئتلار يازىدو . ئىنقىلابچىلار تشويقات وەرەقەلرىنى يېزىب ، حتى بازارلارغا ئە كېلىب تاشلايدو ، يېپشتورودو . شون داق قلپ ، تاياق — توقماق ، ئارا كوجەكلر بىلەن قوراللانغانلارنىڭ سانى 4 - 5 يوزگە يېتىدو .

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يېڭى ئادرېسى
www.uyghurkitap.com

خلق ئوستىدىكى ظالم ھەمە بىر
دە تەك اوچ ايلاپ كەلگەن ايدى .
شو سەببدىن يورىكىدىكى عذاب - ظالم
نىڭ زەرداب سوارى قانغا ئۇرولگەن غول
جە خلقى ، استبداد حاكميتىنىڭ حەي
دىن آشقان ، تولوش ، قاماش ، ئيذاش
ارلنوروشلاريگە قارشى ، انقيلابى كو
تورولوش صفيگە اوز-اوزيدىن قزغن
ليق بلەن اوبوشماقدا ئيدى . ھەممەنىڭ
كوكلىدە فقط آزادليق اوچون « كورەش »
كىلا آتلينش ديگەن اولوق ارمنولوش
يالقونلايماقدا . .. ئەنە ھەر اويدە اه
تيات شورى آستيدا تورلوك مصلحەتلەر ،
ئەنە ھەر مسجدىدە جماعت آرايور گو
زلوولانغان ذكرلەر ، ئەنە كوچيلاردا
ھەريان يورولاتغان كشيلارنىڭ اوز آرا
انقيلابى ئشارەلرى ، ئەنە دېياشلار انقيه
لابى يرلەشمەسى » نىڭ اعضالرى بول
غان باشلارنىڭ مخفى ، لەيكىن اولوغ
حركت وەقودرەتلىك تشويقلارى ، ئەنە
پورسەتلىك اورونلاردا « قوزغال » معنا-
سيدا ايتيليورانقان خلق آوشقارى ، ئەنە
قوزغالغانلار بلەن شەرانتورپسندىسب-
زيلمەسليكدەربجيدە ، آمماغايت جدى
توس آلغان مناسبت وە قاننالار . . .

6- اوكتەبر ، ھوا چوق ، كون
اوزينىڭ اوتكورنورلارينى چاچماقدا .
اطرافدىن خلقلار انقيلابچيلار طرەفكە
وزلرينى آتماقدا . اولاستاى خلق بلەن
تولغان - پوتون خلقىرىرىنى تبريك-
لەب ، خوشال حركتلەنمەكدە . بىغى
لش دەرز بيريش ، تيارلينيش ئشلرى
بلەن دولقونلانغان خلق غنى ، فاتيح ،
اكبر بهادرلار اطرافيغا توپلانغان حال
دا ، دوعا ، تكبير قيقاس-چوقان لار
بلەن گوكنى باغربتيب ، گولدورلەب
ميگيپ زيلقينەھجوم باشلايدو . جەنگ-
عجايب قيزيدو . بيكى زامان قوراللرى
بلەن موكەممەل قوراللانغان دوشمەن چيريه
كلرى تاياق ، توقماقلار بلەن قوراللانغان
انقيلابچيلاريمزنىڭ اوزلوكسيز بيرگەن
ضربيلاريگە چيدالمەسدىن ، قورغان استه
كام ، قازغان آكوپلارينى تاشلاب ،
چينك ساجرى-سيبىل ايچيگە بيكينيب آليدو ،
25 ياشلار چامىسيدىكى قورقماس يو
رەك فهمليك ، مرد تاتاريكيتى - خمىد
مسليموف غنى ، فاتيح ، اكبر بهادرلارنىڭ
روخصيتي بلەن ياشۇردەك يبغب قورغان
اوق ايچيدە كوپ - كوندوز ، كوچينىڭ
بريشيدين 2- بيشيغا بوگرەب اوتوب
توپ-توغرى چينك ساجرى دەروازيسب-
غا بيريب قوينيدىكى كيرەسين قوتول
غن شيشەنى دەروازيغا اوروب اوت توبو
دوقوراليچيگە بومبالار تاشلايدو . . .
شو واقيتدا دوشمەنلار تاشليغان بومبا خمىد
نىڭ آلديغا چوشودو . خمىد بومبانى يوتى بلەن
تيپيب ايتب اوزى يتيب آلالمايدىغان
يەرگە ... تيپيب

كېچە بىقىيىندىن يوزىدىن قولىدىن 3 يېرىدىن ئالىدۇ ، دوشمەن چېرىكلىرىنى دەھشەت
دە يومبا پارچىلارى تېگىپ مجروح بولىدۇ . يوق قىلىپ ئۆلكىنى آزاد قىلىدۇ .
-ويومەلوك خىدمەتليوفنىڭ بو حالى قوربان خىدمەتليوف شوجاعتيە-
نى كورگەن غەيرى بانور ، پارتىزانلار دىن سافىيارەماي ، 15 كون ئېتيپ وفات
غضب بىلەن جانتالىشىپ گەشەتلىك هجوم بولودى ، مرحومنىڭ اولوش آلدىدا قالغ-
ئىلىپ قىيف-اس چىرقلارىلەن بىردەم- ھزگە خطاب قىلىپ ئېيتقان شعرى :

كوب جىرلەرنى جىرىب كېلدىم وطن ئۈچۈن ،
جالدان كېچىب توشدىم ئونىڭ پالقىندا .
قارشى كورەشلەرگە كيردىك خالقىم ئۈچۈن ،
قطاى ظلم وحشيلەرنىڭ آلقىندا ! . . .

قربان ئېتدىم جانىمنى مېن اوزجالقىدا ،
كوكلىم تىنچ روحم دانور ، اولەم ئېيندى .
مېنىم ئۈچۈن قايغورماسىن آدام آدام .
وطن ئۈچۈن عزيز جاننى بېرىم ئېيندى !

اوزە القىدا قارا بولغان خائينلەر نىڭ ،
جالزلارنى يېرمى قالمادى ئېيندى شاھىرم .
اويلا خالقىم ، مانىڭ بر ئورلى ھذاب بىلەن ،
كىم ئو كىدردى مظلوم ئېلىنىڭ كوز يەشىنى ؟ !

آل سۈيىكلى دىن قرىدەشلەر قولغا قورال ،
اى سۈيىكلى وطنداشلەر آلغا بولغل !
پوع الىسىنلار ظالىملار ھەم قويىرقلادى ،
اوچكنى آل قرىدەشلەرم اوچكنى آل !؟

يېرنى فقط فرعانەدى ظالم قطاى ،
فرعانەگىز حەزدە آنى يوقالىسىنلار !
ئېگەنچى باش كوتەرىب چىدالماسىن ،
اوزە بىدا اوزلەرى يوقالىسىنلار ! !

خوش بولىڭ دوستلار ؛ خوش بول ئېيندى گوزەل وطن ،
كېچەمن مەنگىلىككە نالە ئېيمان .
بوشقا انساس شەھيدلارنىڭ قزل قانى ،
گوللەنەر وطنىم شرقى تۈركىستان ! . . . .

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
www.uyghurkitap.com

ئۆلكىنى ئازاد قىلىپ تۇرۇشىغا ، 400
چېرىك كەلدى دېگەن خەبەر كېلىپدۇ .
غەنى باتۇر بىر قانچە ئەسكەرلىرى باش
لاپ ، چېرىكلەرنىڭ ئالدىنى توسۇپ
سوقۇش قىلىپدۇ . قەھرىمان ئىنقىلابچىلار
ھۇررا ئاۋازىغا ھۇررا سىياپ دۈشمەن
چېرىكلىرىنى تارمار قىلىپدۇ . شۇ ئارىدا
قاراسوغىنىڭ چېرىك كەلدى دېگەن خەبەر
بولۇپدۇ . ئىنقىلابچىلار دۈشمەن ئۈستىگە
يول سېلىپ يېرىمىدىن ئارتۇقىنى قىرىپ
تاشلاپ ، قالغانلىرىنى قاچۇرۇپدۇ . ئاندىن
«باش لىگەن» نى خەتەي بېسىپ كەتتى
دېگەن خەبەر كېلىپدۇ . بۇ جايدا بىر كېچە
كۈندۈز سوقۇش بولۇپدۇ . شىددەتلىك
ھۇجۇملاردىن كېيىن تۇرغۇزالىغان دۈشمەن
چېرىكلىرىنى يوق قىلىپ قالغانلىرىنى قاچۇ
رۇپدۇ . ئاق ئۆي ئىدارەسى دېگەن يەرگە
دۈشمەنلەرنىڭ مىڭ چېرىكى كېلىپدۇ .
غەنى باتۇر يېنىدا 15 قوراللىق پارتىزان
نى ئېلىپ بېرىپ ، ئىككى كېچە ـ كۈندۈز
قاتتىق سوقۇش قىلىپدۇ . جەڭگىۋار ئىنقىلابچى
لارنىڭ بەرگەن ئەجەللىك زەربىلىرىگە
چىداشلىق بېرەلمىگەن دۈشمەن چېرىكلىرى
كۆپلىگەن ئولۇكلىرىنى تاشلاپ قاچىپدۇ .
دۈشمەن چېرىكلىرىنى قاچۇرۇپ يېڭىلگەن
تاغ بېشىغا چىقىپ تۇرانتى ، غۇلجا
تەرەپتىن تۇيۇقسىز دۈشمەن چېرىكلىرى
كېلىۋاتىپتۇ ، دېگەن خەبەر بولۇپدۇ . ئولار
بىلەن قاراسۇدا ئۇچرىشىپ ، كۆپىنى دە-
مولۇتۇپ سۇلتان ۋەيس كە قوغلاپ كىرى

ىدۇ . شۇ چاغدا يەنە باش لىگەنگە 700
چېرىك كەلدى دېگەن خەبەر كېلىپدۇ . دەر
ھال باش لىگەنگە كېلىپ 3 كېچە ـ كۈن
دۈز سوقۇش قىلىپدۇ . سوقۇش تۈزگەن
بولۇۋاتقاندا باش لىگەنگە يەنە مىڭ چې
رىك كېلىپدۇ . ئۇنىڭ ئۈستىگە ئاچال تەرە
پتىن مىڭ ، قارانۇيەندىن مىڭ ، مازار
دىن كېلىپ مىڭ ، جەمئى تۆرت مىڭ دۈشمەن
چېرىكلىرى ھۇجۇم قىلىپدۇ . غەنى ، قانبىخ ،
ئەكبەر باتۇرلار قوراللىق ئىنقىلابچىلارنى
20-30 دىن قىلىپ ، تاياق ، توقماقچى
لار بىلەن قوشۇپ 4 كە بولۇپتۇ . غەنى
باتۇر بىر بولۇم پارتىزانلارنى ئېلىپ ،
قارانۇيە تەرەپتىن كەلگەن دۈشمەن چې
رىكلىرى بىلەن سوقۇشۇپدۇ .
تۇيۇقسىز فرونتتا دۈشمەنلەرنىڭ ئەجەللىك زەر
بىلىرىگە ئۇچرىغان بولسىمۇ ، چېكىنىشنى
چىداپ ، قىسقىلاپ كېلىپدۇ . شۇ ئارىدا غولجى
دا دۈشمەن ئەسكەرلىرىنىڭ قالمىغانلىقىنى
ھەققىدە خەبەر بولۇپدۇ . ئىنقىلابچىلار ئاتقانى
قويۇپ بېرىپ ، غولجىغا ھۇجۇم باشلاش
مەسلىھىتىنى قىلىپدۇ . پىلان بويىچە بۈتۈن
ئىنقىلابچىلار ئولاستايغا يىغىلىپدۇ . ئەتىسى
كەنلىكى جالوتقۇل ، جارتقان دېگەن
يەرلەرنى تۇرغۇزالىغان دۈشمەن چېرىك-
لىرى بېسىپ كەتتى دېگەن خەبەر كېلىپدۇ ،
چۈنكى دۈشمەنلەر ئېكىلىپ ، ئۇنىڭ
نەتىجىسى ئارادىكى ئىنقىلابچىلارنىڭ ئىستىقبالى
ئۈچۈن خوف تۇغدۇرىدىغانلىقىنى سەز
گەن غەنى باتۇرلار دۈشمەنلەرگە قارشى

ھوزغالوندو . غنى باتور ئۇرغىپ آتلىپ
پوتون انقىلابچىلارغا قاراپ : «قهرىمان
قرىنداشلار ! يولبارس بالالرى ! ئىزىلگەن
نامەلىيدور ، دوشمەنلەردىن قوتقازالماي
كىيرىلە . آخرقى ئامچاقىنە زىغىچە ئېلىشاي
لى ، مەن آندىن چوشوب كەتسەم ،
اولەدى ، دىمەكلە ! ئوزنى كەلگەندە
آندىن چوشوبمو آتىمەن » دەيدو . قانىغ ،
اكبر ، باتورلارمو خلقنە قاراپ : «دو
شمنلارگه اولوم » شعارىنى واقىرايدو :
پوتون پارتىزانلار قىقاس - چوقان ،
كوكنى ياڭراتقان گولدور آوازلار
بلەن ھوجومغا ئوتىدو . دوشمەنلارنى
جىيرا - جىيرا لاردا قرا - قرا ، قوغلا-
ئوغلا يولىنىڭ ئىشىدەك توكوب تاشلايدو ،
قالدوقى دوشمەنلەر آرانلا قاراپ - قاچىپ
كرىب كىتىدو . بىراق قهرمان اكبر
باتور مجروح بولودو . غنى باتور قورق-
ماس يورەك يولداشى اكبر باتورنىڭ
اوستىگە اوزىنى تاشلاپ ، كوزىنى تاشلاپ ،
ئاكلىمىدىن سويوب : «خىر بولدوشوم !
اولوغ ئىشلارنى قىلغان بولساڭمو ؛ اولوغ
كونلەرنى كورمەي آرماندا كېتىدىغان
بولدوڭ . جېنىمنى بەرسەمدا بولسا ، سېنىڭ ۋە
ساناقسىز بى گناه كەتكەن وطنداشلارىمنىڭ
قصاصىنى آلماي قويمايمەن . خىر ، رازى
بول !...» دەيدو - دە ، چەكگە آتلىنىدو ؛
غنى آتنى سالدوروب ئىتىب ، تاق دوشمەنلار
ئالدىنغا قوتقارسىپ قالدىلارىنى ، گەيدوشۇ آتلا
... چوقاق قلبىدورا ئۇزرا يوزلىگەن

دوشمەنلارنى اوراقدىدو . ئانچە غنى آر
قىسىدىكى پوتون انقىلابچىلارمو دوشمەنلار
نى بولاچوتمەي قرىب اوستونلارنى يەك
لىسىگە بىيتىدو . دوشمەنلار قاچىدو
انقىلابچىلار اكبر باتورنى اولاستايغانچە
كېلىپ ، اون نەچچە آدەمگە كوتوشكە تاپشو
روب اوزلرى شهرگە يول سالىدو .
اكبر باتور 18 كون يىتىب ، ئولىدىن
خوشلوشودو .

— قهرماننىڭ اكبر باتورنىڭ كور
سەتكەن نمونەلىك خدمتىنى ھىچ كىم اونو
تۇب قالمايدۇ .. پوتون خلقىمىزنىڭ
مستبد خطايلار ظالم قاراچىلىك ئىزىلگەن
لىكىنى اوز كوزى بلەن كوروب ،
وجدانى قاينالاب ، خلقنى ئەنشولداق جبرى
ظلومدىن قوتولدوروب ، ھىلشقا اوزىنى
اولومگە آتقان مرگن بوقازاق يىگىتنى قو
رالسىز بولسىمو تاشدىن تاشلارنى دو
مولوتوب ، كوپلىگەن دوشمەن چەرىكلەرى
نى اولتەردى ، دوشمەن اوقىدىن قورق
ماسدىن ئورغونلايدىغان جايلاردا قهرمان
لىقلارنى كورسەتتى . دوشمەن چەرىكلەرى
نى برچاقدا مو آغابالسىقو زمىدە بلا ئەمەس ،
بەلكى آكوبدىن باش چىقارغوزمىدى .
كوتولگەنلىرى بولسا ؛ ساقلىمىدى .
بوقهرمانغا اوقى ئىگىشى ھەممىمىزنى محبوب-
لاندوردى ، نەى قهرمان اكبر ! سېنىڭ
روحىڭ شاد بولسون ! قىلغان نمونەلىك
خدمتلارىڭنى ھىچ قاچان ئونتومايمىز ،
الىتوتقان ئىملار بلەن تارىخقا يېزىپ قويمايمىز ،

5 - نويابر ارلانلاندا 5000 چە
دەمنىڭ اشنىرا كى بالەن غولجىغا ھجوم قىلش
ھەموسى يېشىنى بولوب ، نظير چيراقلارا ون
آلكوزوب قەسەمدار يادنايب ، توپدەكىدىن
غنى بادر زەنجىرەتارى يونى كيسيكدىن
فاتيخ بهادر زەنجىرەتلارى ، حيران باغ طرفە
دىن اكبر بهادر زەنجىرلارى (قوربان
سيدلەتنىڭ رهبرليگى بلەن) بيرواقتدا ھجوم
قيلش قرارلاشيب ، پوتون خلق اوچلەيدو
لولوب غلجغا صفرقلىپدو .

7 - نويابر . ئەتىگەندىكى ساعت 3
واقتى ايدى . غنى بهادر زەنجىرەتدارى
بلەن توپخانىڭ طرفدىن هجوم باشلاپدو .
توقـوش قيزيـدو . انقيـلاب
چيلار اوزلـوكسيز آلغا بوسب تو
پخانىڭ جويزيسىگە كەلگەندە كيلدو
ري غنى باتورغا جوازيدە توروغان
محبوسلارنىڭ يارليغينى ئيتيدو . ار
سلان يورەك غنى باتور زەبدە تو
بيريب ، يوغان توكەمنى ئشلارى بلەن
ئىتيالگەن جويزە دەرۋازسىنى بۇزىپ
سوندوروب ، برقانچە يولداشلارى بلەن
اوقدەك كريب كيتدو . موكوب آلغان
ايككى قورالليق چېرىكنى اولتوروب ،
توشتاق ، چوك ، ئمرەد آيال ، 50
گە يقين محبوسلارنى قوتولدوردو .
جويزنى آليدو . محبوسلار اچىدىن
فاتيخ بهادرنىڭ آنيسى ، قيين آنيسى ،
خوتون ، بالالارى غنى باتورغا ئيـليپ
بقلاپدو . غنى بهادر محبوسلارنى قو-
توب بيريب ، فاتيخ بهادرنىڭ عائلەسىنى
ييڭىغا ايلىب ، توقوشنى ارسلانلارچە
بلەن داوام قيلدوروب انقلاب چاغدا ، فاتيخ
بهادر وە سيد زەنجىرەدارى توربان يو-
زىدە چقىب كەلدى ديگەن خبر كيليدو ،
دوشمەنلەرنىڭ يوردىن ھوادن اوز-
لوكسيز اورونوشلار قايوسى پەرمەى هجوم-
نى كوچەيتيب اوتقان غنى بهادر زەنجىرەد-
ارىنى قايتيشقا بويروق قيلدو . دوش-
مەن آيرو پيلانلارى انقلابچىلارنىڭ آرزوا
يانغينىنى كوروب يامغورداك اوق ياغدر-
روب قوغلىغان بولسيمو ، بر كيشيگىمو
زيان يەتكوزەلمەيدو . ارسلانلوق بلەن
نام يانيسى ، دوزخ داللىسيدا چيقيب
كيتيب بارغان انقلابچيلار آيرو پيلانلارنىڭ
توساق ، قانانلارىنى ساققوبهاي ايتيب
بورگەن بوىي قوربان يوزىگە بيريب
فاتيخ بهادرلار بلەن كوروشودو . فاتيخ
بهادر عائلەسى بلەن ايمنى - زيرى
قليپ كوروشودو . اولارنى قونلادو-
روب چققاراليقيناچە كسز تشكور ومنوشا
لقلارنى بلدوروب ، غنى بهادر بلەنەر
قوچاغلىشيدو .

شوكوتى انقلابچيلارنىڭ برقسمى
معلوم پيلانلار بلەن غربدىن غولجاغا
ريگە باسلودوروب كريب ، آنە شـيو

يولىمىزگە ئىشلىنى قويوب مبارەك ئاي ـ يول
زاوۇقى توغدى ئاتاب ، شەھىدلىك دەرىجى
ئالىپدو ، ئىنقىلابچىلارنىڭ كۈرەشى
نى قايناق يۈرەك ۋە غەيرەت كۆزى بىلەن
كۆروب تورغان خواجەنى 7 ياشدىن
70 ياشقىچە ھەممەسى قوزغالىب ، دوش
مەنلەرنىڭ يەڭگەن تورغان دۇنيا
قارىماقدىن ئوزلەرىنى ئىنقىلابچىلار طرفى
گە ئاتىدو ، قوللارىدا ئارا ـ گۈرجەك ،
تاياق ـ توقماق ، پالتا ـ پىچاق نىمە تاپسا
شونى ئالىب ، ئازادلىق ئىنقىلابى كۈرەشى
گە قاتنىشىدو . ظالىم ، وحشى خطاي
لارنىڭ ئوردەدەكى ليوچىك چېرىك
لەرى شەھەردىن جبر ئىلىب ، سېپىلگە ،
توپىرلاردىكى چېرىكلەرى شەھەردىن چىك
ساچوى ، 3 ـ ئاي كېچە ، ئىلگەر ئستاذ
ما قراءت خانەدىكى چېرىكلەرى جۇۋىدىن
يارلىق كوچىنى ئويوشتوروب ، چىقىشىپ
چىقىپ ئىچىچە يامغوراب يەنە ئوردەنىڭ
يولىپدو ، قەھرىمان ئىنقىلابچىلارىمىزنىڭ
بەرگەن قاقشاتقوچ ئاخىر ضربەلەرىگە چىدا
مىشىق يېرەمەسدىن كونايكەن حراس
نەلىپدە ، تورغوللىغان چېرىكلەرىنىڭ
قوراللارىنى قالدوروب ، قاچقان كوب
لىشقان قوروغاللارىدا تەسلىمدو ، حتى
ئورەمچىدىكى بالەن ئيكىنچى جاڭجونىڭ
... قالامايدىغان بولادو .
... موقەبىقت قىلالمايب كىتىب
بارغان قورقۇس ئارسلان يۈرەك قەھ...

لاپچارىمىز 12 ـ نويابر كونى دوماڭگى بىر
قىتالىشچوقدن ئوردا ئولارارى يالقۇن ...
گۈگۈمى تىترەتىب ، ساڭچونا شەھەرنى
ئايلاك ھجوم قىلدى ، دوشمەنلەرنى ياچى
لاپ تاشلاپ ، ساڭچونى ئالدو ۋە ئاي
يولىدىزلوق مبارەك توغىمزانى گۆكدە
يەلپىنلىتىب شەرقى تۈركستان جمهوريت
واقتلىقى حكومەتنى اعلان قىلدو .

شو كۈندىن باشلاپ غنى باتور
دوشمەنلەردە تشنالىقنى قوروب ، ظالم
خطاي حكومەتنىڭ تىك دەمشقدىك قوش
... ئالارنى چىك ساجوى گە ھجوم
قىلىب تۈلش مەسئوليتىنى ئوستىگە ئالدو .
قەھرىمان غنى باتور ماوزىرىنى ياچىكە
لاپ ، ... طرىقىنى تەگشىرىب دوش
مەنلەرنىڭ ئوز كوزىدە ... چىن لى
يېقىن كەلگەن مەھسىز دەپ يالغۇز ...
وانغدن ئولارىغا قارىماي باستوروب
بارىدو ، شەروانىدا چىك ساچوى يېنى
دىكى بىر خطاي قورالىدىن ئوق چىقىدو
ئوقى باتۇرنىڭ غنى باتور ھچ بىر ...
... شو ئولگە مارزىرنى تەكلى
گەن يوتى ... گريدو
قورقمىغىدىن ھىچ ... قىلغان
ئىككى خطاينىڭ قوللارىدىكى قوراللارنى
چېرىكلەرنى تارتىب ئالىب ، ... تاش
لايدو . ... بولغان ھجومنى
... ئوتتى ...

ياتقاندا سېپىلىنى توزغۇنىدەك
پولات كۆكرەك غنى بهادرنى نەچچە-
يىلدىن بېرى ئىستەكلىگەن، چېكىلىپ
كېلىۋاتقان جاڭ-جۇي قورغىنىنى مەيد-
ان بىلەن داۋانلىقتا كۆرۈشىدۇ. بېشىغا
ئۇرغان چاڭنى ئېلىپ، قورغان ئاستىنى
تېشىپ، دورا كۆمۈپ ئۇنى ئاسمانغا
كۆتۈرۈپ تاشلايدۇ ۋە بىرلا ھودۇقۇپ قالغان
جاڭ-جۇي ئىچىگە بېسىپ كىرىدۇ؛
قېچىش ئۈچۈن كالاسكىغا چىققان رەشىدنى
غنى بهادر يارغان بويى گۈگۈرتلىك ئېلىپ
يەرگە بىرلا ئۇرۇپ ھېچقىنىنى چىقىرىدۇ.
قالغان دۈشمەن چېرىكلىرى يىغلاپ قاچ-
قان بولسىمۇ، ساق قۇتۇلۇپ كېتەلمەي-
دۇ. مۇ كوپ ئاغزاردىكى ئەھلى،
قىرغىنغا ياتماي قالغان غنى بهادر گوندى-
خانلارنىڭ تۆشۈكلىرىنى سىندۇرۇپ،
ئىنقىلابچىلارنى تاقەتسىزلىك بىلەن كۈتۈپ
ئاھ-زارى كۆككە كۆتۈرۈلگەن مەھبۇس-
لارنى ئازاد قىلدى. چاچلىرى ئۆسۈپ سىگە
چۈشۈپ چېكىلىرى ئىچىگە كىرىپ كەتكەن
تونالماس ھالىتىگە يەتكەن مەھبۇسلار:
«ياشىسۇن شەرقىي تۈركىستان ئازادلىق ئىن-
قىلابى!» شۇئارلىرىنى ۋاقىراپ، ئويلىرى-
غىمۇ بارماستىن ئىنقىلابچىلارغا قوشۇ-
لۇپ كېتىدۇ.

جاڭ-جۇي ئېلىنىپ قەلئەسى كۆ-
نى غنى بهادر ئەترىتى ۋە خەلقلىرى-
گە تەشىنورۇپ، ئەمما جاڭ ئۆزى ھۇجۇم باش-

لايدۇ. بۇ زەربىدىن بولۇپ بېشى گاڭگىرى-
غان دۈشمەنلەر بىر-ئىككى قارشىلىق كۆر-
سەتكەندىن، يەر بىلەن يەكسان بولىدۇ.
غنى بهادر شەنجەنىڭ قوردىكى ئۇرغۇنلى-
غان ئاشلىقنى قۇتقۇزۇپ ئېلىپ، ئەتى-
سى 3-ئىستىكلامغا ھۇجۇم باشلايدۇ.
قاتتىق ھۇجۇملار بىلەن دۈشمەنلەرنى تار-
مار كەلتۈرۈپ، تامام خىتايلارنى تۈزلۈق
بىلەن ئەسكەرىيكە ئېلىپ كېسەك توشۇش-
نى ئۆرگۈتۈپ، 3-ئىستىكلامغا سولاپ
ئالغان مۇسۇلمان بالىلىرىنى قۇتقۇزۇپ ئالى-
دۇ. ئەتىسى ئىلگىرى ئىستانسىيەسىدە
بولغان ھۇجۇمغا قاتنىشىدۇ. مۇنىق،
پىلىمۇتلاردىن يامغۇردەك يېغىپ تۇر-
غان ئوقلارغا قارىماستىن، بومبىلار تاش-
لاپ، قىلىچ چوقالار بىلەن ئىلگىرى
ئىستانسىيەسىنى ئالىدۇ.

شۇندىن قايتىپ دۈشمەن ھىسابىغا قو-
رالانغان ۋەتەنپەرۋەرلىك مەردلىكلىرى ۋەھ-
شىي خىتاي قاتىللىرىنى ھىي-
رانباغ، لەنشىڭ، ئايرىدۇرۇملارغا قې-
چىپ سېپىلغا باشلىغاندىن كېيىن غنى
بهادرمۇ ھىرانباغ سوقۇشىغا قاتنىشىپ
كوپ قوربانلىقلار كۆرسەتتى، ھې-
رانباغقا بولغان سوقۇشنىڭ ئەڭ قىزغىن
چاغلىرىدا 17 ياشلىق يەتىمچىلارنىڭ قو-
ماندانلىقىدا ھۇجۇمغا ئۆزىنىڭ ئاتلانغىنىنى كۆ-
رۈپ، ئۇلۇغ تەلەپىنى قوبۇل قىلىپ، 3
گۇرانا ئوتتۇزۇپ دۈشمەنلەرنىڭ ئوق

ياتقۇزۇپ تۇرغان پىلىموتچىنى ھەر كىمدىن
توختۇتىدۇ . غنى بهادر ئايرودرومغا
بولغان سوقۇشقىمۇ ئەجايىپ جاسۇرلۇقلار
بىلەن ئوقلارنى ئاتقان ئالدىدۇپ ، كىرىپ ،
ئاكوپلارغا يېقىن ، باتۇر جەڭچىلەرى ئىلە
ماھالادۇردۇ . شۇ ئالدىن كېيىن غنى بها
در بېشىغا بىر قانچە قەھرىمان فىدائىيلار
نى ئېلىپ بۇرۇنلىغا يول سالىدۇ . سوي
بوزىگە بېرىپ 3 كېچە - كۈندۈز سو
قۇش قىلىپ دۈشمەنلەرنىڭ بۇرۇنلىرىنى بىر
قولۇمچىلاپ تاشلاپ ، كەلگەندە زاۋاچ
بولدى . كەلگەندە 2 كېچە - كۈن
دۈز سوقۇش قىلىپ ، كۆپلىگەن دۈشمەن
چېرىكلىرىنى تاش چىشلىتىدۇ . كەلگەنيى
دا لېكىن قەرزدارى قالىدۇ . دۈش
مەننى ئارقاسىدىن ئوراپ سېلىش ئو
چۈن غنى بهادر ئۆز ئەسكەرلىرى بىلەن
ئاسۇ ئارقىلىق سەلتەنەتكە ماڭماقچى بو
لىدۇ . شۇ مىڭشىدا داشىگورغا كېلىپ
ئوبدان تەييارلىنىپ ، ئاق بايتال داۋانلىرى
نىڭ قارلىرىنى كۆرەك بىلەن ئىچىپ ما
ڭىدۇ . سەلتەنەتكە بېرىشقا ئىمكانىيەت
بولمىغانلىقتىن ، شەھەرنىغا ھۇجۇم قىلىپ
دۈشمەنلەرنى قىرىپ تاشلاپ ، ئۇ جاينى
قولغا ئېلىپ ئارشاڭغا يول ئالىدۇ ، ئارشاڭ
غا يېقىن بارغاندا دۈشمەنلەرنىڭ
بىر تېلېفونچىسىنى تۇتۇپ ئالىدۇ ، بىرنەچچە
كۈز تېلېفونىنىڭ كۆزلىرىنى كېسىپ سو
راشتىن بۇرۇنلا ئارشاڭدا 4 يۈز

377 ماتېقلىق چېرىكلەر بار دەپ ئېيتىد
ۇ . ئارقادىن [illegible] ئۇرۇش قورالى
ۋە كىشى سانى دۈشمەنگە قارىغاندا
نەچچە ھەسسە كام بولسىمۇ ، ئۇلار تەۋەككۇلى
غەيرەت بىلەن 20-دېكابىر كۈنى ئارشاڭ
غا ھۇجۇم باشلايدۇ . بىر يېرىم سائەتلىك
قاتتىق قوغلاشما سوقۇشلاردىن كېيىن
دۈشمەنلەرنىڭ ھەممە چېرىكلىرىنى شەھ
ەر قوۋۇقلىرىغا سولايدۇ . 22- دېكابىر كۈنى
شىددەتلىك ھۇجۇم بىلەن باستۇرۇپ كىر
ىپ ، دۈشمەنلەرنى قىرىپ تاشلاپ ئار
شاڭنى بەندىلەردىن ئازاد قىلىدۇ . 23 -
دېكابىر كۈنى بەگى توپە طرفىدىن
14 ماشىنادا 500 دىن ئارتۇق دۈش -
مەن ئەسكەرلىرى كېلىدۇ . غنى بهادر
دەررو جەڭچىلەرنى ئېلىپ چىقىپ ، ئال -
دىنى توسۇپ ، دۈشمەنلەرنى چامدانقۇز
ماي تۇتۇپ سېلىشىدۇ . سوقۇش تەڭ
تەڭ قىزىيىدۇ . دۈشمەنلەر مىلتىق ، پى -
لىموتلاردىن يامغۇردەك ئوق ياغدۇرۇپ
تۇرغان بولسىمۇ ، ئىنقىلابچىلار -
نىڭ جاسۇرانە قىلغان ھۇجۇمىغا چىدىيال -
ماي ، تۇرغۇن ئورۇنلىرىنى تاشلاپ ،
كەينى ھاجى جاڭزىسىغا قاچىدۇ ، خوش
ەلدىن كەچ دۈشمەنلەر يامىراپ چىقىپ
كېلىدۇ . ئۇلار قار ، توپ — تۇز-
لەك ، سوغ - قولاق ، بودۇننى ئوچلا
تىپ تۇرىدۇ . غنى بهادر بىر كېزى-
نى تاپىدۇ دە چېۋەرلىك بىلەن جەڭچىلەرنى

شو يەرگە اورونلاشتوردو . وە دوش-
مەنلەرنى قىرىشقا باشلايدو . دوشمەن
چېرىكلەرى قىرىلىپ توگەشكەندە كوزى
يېتىپ ئارقىسىغا قېچىپ تورسىمو ، اولار
نىڭ كامانىرلەرى قاچقانلىقىنى ئېيتىپ ، ھايداپ
باستوروپ كېلىۋېرىدو ، غەنى باتورلار مو
بارغانسېرى قىزىپ سېلىۋېرىدو . ئاخىرى
دوشمەن چېرىكلەرى بەك شىپقاپ كېتىد-
دو . ئالدى كادىرغا يېتىپ كېلىدو .
ئارقىغا يېنىشقا بىجدانى كوتەرمىگەن غەنى
" اوررا ! " دېگەن ئاواز بىلەن دوشمەن-
گە ئات سېلىپ ، ماۋزېرىنى ئاراسلايتىپ
ئېتىپلا كىرىپ كېتىدو . قوچاغلاشما
جەڭ باشلىنىدو . دوشمەنلەر سايلىك تې-
شىدەك اولوكلەرىنى قالدوروپ ، بەر تالاش-
قان بويى كرىم ھاجى جاكزاسىغا بېرىپ
تىقىلىدو .

بىراق مانا شو سوقوشتا غەنى باتو-
رغا پلېموت اوقى تېگىپ ، بىر اوقى
بوينىدىن ، يەنە بىر اوقى مورىسىدىن
كىرىپ قوۋورغىسىدىن چىقىپ كېت-
كەندو . قان خېلى ھاسىيتى ئاقىدو .
غەيرەتلىك غەنى باتور شو ئەھۋالدىمو ئاتتىن
يىقىلمايدو ، ئاتنىڭ يايلىدىن توتوپ ، ئې-
گەر قوپىسىدا يېتىپ قالىدو . اوزىنى
كوتوروپ ئالالمايدو . بوتون جەڭچىلەر
دوشمەنگە قارشى يەنىمو ئارتوق غەزەپ-
لىنىدو . بىر قانچە مەرد جەڭچىلەر كېلىو-

وانقان اوقلارغا قارىماي غەنى باتورغا
قاراپ يوگورەيدو . جەڭچى مۇھىيىدىن
ھەسەن سوپى اوغلى دەرھال بېرىپ ئاتقا
مىنگەشىپ غەنى باتورنى يولەيدو ، لې-
كىن ئېگەرگە ئولتورغوزالمايدو . تو-
توب ئولتورىدو . اوزى ئاقرون كېلىپ
ئاتنى يېتىلەيدو . شو چاغدا زامان ، ئىبرا-
ھىم لار كېلىپ يولەپ توزرەك ئولتار-
غوزوپ ئالىپ ماڭىدو . قان شونچىلىك
ئېقىپ كەتكەنكى ؛ بوتون قېنى توگەپ
كەتكەندەك بولدى . 30 كىلومېتىر
يىراقتىكى دوختورغا يېتىپ كېلىپ ئە-
نىڭ يېنىشىچە چارە قىلىپ تورسىمو ،
قان ھېچ توختىمايدو . جەڭچىلەر قاز-
اق مەيوسلىنىپ ، كوزلىرىدىن ئارام-
ئارام ياشلار ئاققوزىدو . بوتون ئەتراپنى
قايغوغا چومۈپ ، ھەتتا شامالارمو چىقى-
راپ ، يىغلىشىپ ئولتورىدو ، غەنى باتور
ھاياتلىقتىن ئومىد اوزوپ : « بىرادەرلەر
مەن اولوپ كېتىدىغان اوخشايمەن ،
يىغلىماڭلار ، ئەمما زالىملارنىڭ ورنونى
بىلىپ ، بىرگەلار قالغىچە ، ھەتتا تاجى-
قان ، بوردە گوشىكلەر قالغىچە سوقو-
شوڭلار ، يەڭمىگىچە قويماڭلار ! »
دېدى ، بوتون جەڭچىلەر غەنى باتورنىڭ
كوڭگىگە تەسەللى بېرىپ ، تاپشوروقا-
نى اورونداشقا قەسەملەر ياد قىلىپ جەڭ-
گە ئاتلاندى . زامان باتاق بىر قانچە قو-
ماللار غەنى باتورنى ئارشەككە ئېلىپ
كېلىپ ، دوختورخانىغا ياتقوزدو .

چەكچىلەر غەنى باھادىرنى بېيەردا
كۆتۈرۈپ بولسىمۇ غولجىغا ئېلىپ كېتمەي
ى دەيدۇ. غولجىدىن: «غەنى باھادىر
غولجىغا قايتسۇن» دېگەن بۇيرۇق مۇ كېلىي
دۇ. ئەيكىم رەھمىلىك غەنى باھادىر يېنىي
دا يانغان مەجرۇھ چەكچىلەرنى تاشلاپ
كېتىشكە قىيماسلىقتىن ئولتۇرماي «بەرچەكچىلەر
گە نېمە بولسا شۇ بولسۇن» دەپ
دۈشمەنلەرنى گېرىم ھاجى جاگزىسىدىن
قوغلاپ چىقىشقا بۇيرۇق قىلىدۇ، بۇيرۇق
نى باش ئۈستىگە قوبۇل قىلغان چەكچىلەر
ھۇجۇمنى باشلىۋېتىپ، ھوررا ئۈستىگە
ھوررا سېلىپ، ئۈنىپ چىقىپ-چاناب
دۈشمەنلەرنى گېرىم ھاجى جاگزىسىدىن
قوغلىغان بولسىمۇ كا ئامبال جاگزىسىدىكى
شۇ ئارىدا قاراۋۇلخانىدىن 4-5 يۈز
دۈشمەن چېرىكلىرى كېلىۋاتىدۇ-دېگەن خە
بەر بولىدۇ. بۇ ۋەزىيەتنى قىيىنچىلىقنى سېزىۋات
قان غەنى باھادىر شۇنچە دۈشمەنگە قارشى
18 قوراللىق كىشى ئەۋەتىدۇ. قورق
ماس بولۇپ مەردانە ئەر دۈشمەنلەرنىڭ
كۆپلىكىگە قارىماستىن ھۇجۇم قىلىپ دۈش
مەنلەرنى قوغلاپ قاراپ بوغدىن ئۆتكۈ
زۇپ شۇ جاڭگالغا تىقىدۇ. شۇ جاڭگالنىڭ
غا ھۇجۇمنى كۈچەيتىپ دۈشمەنلەرنى قوغ
لىغان بويى كۆپىنى ئۆلتۈرۈپ، قالغان
دۈشمەنلەرنى بورتالاغا قەدەر، بورتالاغا
باستۇرۇپ كىرىشىۋاتقاندا ئوردىغا يېتىپ كېلىپ

ئەنزەرىلەرى يېرىپ غەنى باھادىر ئەنزەدە
ئارى قايتسۇن دېگەن بۇيرۇق بولىدۇ.
غەنى باھادىرنى چانىغا سېلىپ، غول
جىغا ئېلىپ چىقىپ مەڭگۈ. سايرام كۆلىنىڭ
ئوتتۇرىسىغا كەلگەندە، سەنتەي طەرە-
2 نەرسىنىڭ كېلىۋاتقىنىنى كۆرىدۇ.
ھەيىن، ھەسەن دېگەن چەكچىلەر غەنى باھا
دىرنىڭ روخسىتى بىلەن كېلىۋاتقان قارى
غا ئات سالىدۇ. ئوتۇپ كېلىدۇ، دۈش
مەنلەرنىڭ دارۇغىغا چاپارغان 2 چېرى
كى. بىرقا ئوزگەرگەن نامىنى بويىغا
ئاسقان، ئوتتۇر كەلگەن بويى چالىدا
ياتقان غەنى باھادىرغا تازىم قىلىدۇ.
غەنى باھادىرلار ماڭغان بويى ئاق باينال
داۋېنىغا كېلىدۇ. ئېگىز تاغ، ئاۋلەك
چوققىلىرى بولۇتلار بىلەن چاپلىشىپ تۇ
رىدۇ، غادايغان تاشلار، يېڭى كەنكەن
چوڭقۇر جىرالار كىشىنىڭ بېشىنى قايدۇ
رىدۇ. چانا بىلەن يۈرۈش مۇمكىن ئەمە-
مەس، ئالاھىدە چىرغا يالاپ، غەنى باھا
دىرنى ئۇنىڭغا سېلىپ، ئاتلارغا ئېلىپ ماڭى
دۇ. قار قىيىن يېغىش قىيىن، مىڭ بىر
مەشەققەتلەر تاغ چوققىسىغا چىقىدۇ. تاغ
نىڭ گىردىكى دەل — دەرەخلەر خۇددى بويا
دەك كۆرۈنىدۇ. ئات بىردىنلا تېيىلىپ
كېتىپ، چىرغىدىكى غەنى باھادىر دو-
مىلاپ چۈشۈپ كېتىدۇ. بۇ ۋەقە قىيىد-
لىدىن چىقىپ كېيىنكى دېگەن چەكچىلەرنىڭ
12 سى ئارقا-ئارقىسىدىن غەنى باھادىرنى

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
www.uyghurkitap.com

تـــورتـــوب ايلىشدا اوزىنى تاشلايدو،
دومولاپ چوشوب كېتىپ بارغانلارنىڭ
هر قايسى اوز ئاواره جېنىغى بىلەن،
قەھرىمان غنی بهادر اوستولۇكى بىلەن بو
تېغنى قارغا تىرەپ توروپ الىدو. قار
توروپ قالغان يوبى بر يارگه بيروپ توخ
تايدو. آتنى ياكى اوستىگە چىقىش وە
چوشوش مومكين امەس. دومولاپ چو-
شوب كەتكەنلەر وە اوستىدە قالغانلار
قارغىدەك كورۇنەدو. شو اريدا دومولاپ
چوشوب كېلىۋاتقان جبار غنی بهادرنىڭ
بوتيغا ايسيلىب الىدو. آرتىن توختىيال-
غان غنی بهادرنىڭ وافيريشى بىلەنئەك
جبار دومىلىغان بويى تېگىگە چوشوب
كېتىدو. غنی بهادرنى چقىروب اېلىش
قىيىن. ارغامچىلارنى بر — بريگه اولاب
گېلەمنىڭ بر چېتىنى باغلاب سيربىلدو-
روب چوشوردو. غنی بهادر اوچون
گيلەم اوستىگە چىقىب آرغامچىنى تو-
توش يەلىدو موشكول. قورقان حالده
ليدو قووورغىلارنىڭ سوزولوب، اوق
تەككەن يەرلەرنىڭ جانى قېيىنىشى اېنىق.
چىشنى چىشلىپ شوكە آمال قانچه، غيرەتلىك
غنی بهادر تولىدو قېيىنچىلىقلار بىلەن گې-
لەمگە چىقىب آرغامچىغا ايسىلىدو. تار
تىشقا بۇيرۇيدو. اوستىدىكىلەر لىنىنى
اولاپ اوستولوق بىلەن تارتىب چىقىرىپ
الىدو. بىنىكە يارىشا هەمىسى سالامت
چىقالىدىن كېيىن يولغا راوان بولىدو.

لوسېيگوانىڭ گەلگەندە غوراجىدىن علاحىده
مائىبىقىپ خوراجىغا ايلىب كېلىدو. غنی بها-
درنى يوقلاشقا پوتون ايلى-خلقى تاوروپ
كېلىدو.

غنی بهادر آتاغلىق دوختورلارنىڭ
موپىداتلىق، شفقتلىك ياردەملىرى بىلەن
بر نەچچە آي ايچىدە سالامەتى اعضا بو-
لوب ساقايدو. غنی بهادر يەنە فرونتقا
بېرىشقا اومتولىدو، حكومت روخصت
قىلمايدو. فرونتقا بېرىپ دوشمنلەرنى
يەر بىلەن يەكسان قىلىب، پوتون خلقىمىزنى
آزادلىققا چىقىرىب، حر، بختيار ياشاش
ئىشقا جېنىنى ئاتىغان غنی بهادر صبرى
قىلىب، حربى ئيشلار بىلەن مەشغولىيەتلىك
خزمتلارنى اوتەشكە كىرىشىدو. عسكر
ايلىش، آلدىنقى صفنى عسكر بىلەن
تامىنلەش ئىشىدە تولوغ خزمتلارنى
كورسەتتى. كېيىن پولكوونىك بولوب
حربى بوروكودورلوق خزمتىگە بەلگى-
لەندى، حاضرمو شو خزمتىدە.

شرقى تورگستان جمهوريت واقتلىق
حكومتى خلقنىڭ سويوملوك مرد اوغلى
غنی بهادرنىڭ يىگرمە نەچچە يللىق عمر
نى سالىمىز عذاب، كلفت، قىينچىلىق-
لارغا قارىماى، اوتكەن قەھرىمان، بهاد
ون بابالرىمىزنىڭ ئىزىنى بېسىب، خلق
وطن آزادلىغى يولىدا آفتاب قاب كەلگەن
كورەشلىرىنى، بولوبمو ملى آزادلىق
انقلابىمىز دورىدە كورسەتكەن شرەپلىك

مەنىس ، اولوغ تارىخى خىزمەتلىرىنى نەزە
ىبرالب ، 1946 — يلى 2 - ئىيون
293 - سانلىق قرارىدا « ازادلىق » نشا
نى بالەن مكافاتلىدى . 1946 - يل 10 -
ئيون 307 - سانلىق قرارىدا « خلق
قەھرىمانى » عنوانىنى بەردى . وە شو
نامىدىكى اوردىن بىرىلدى . اوردىن : آلتۇن
دىن آي يولدوز شەكلىدە ياسالغان
بولوب ؛ بەش بېرىگە قويولغان برلىيان
ابرم ياقىراب تورىدو . 1946 - يلى
12 - ئىيون 309 - سانلىق قرارىدا 500
انوباق قوى بالەن مكافاتلىدى . حكومەت
بورونمو بهادرلىق مېدالى وە برنجى
دەرىجىلىك « استقلاليت اوچون كورەش »
اوردىنى بالەن مكافاتلىغان ئېدى .

وطنىمزنىڭ آرسلان يورەك فرزەندى
خلق قەھرىمانى عبدالغنى بهادرنىڭ
اوزوق يىللاردىن بېرى قلىب كەلگەن
كورەشچان حركتى ؛ بولوپمو ملى
ازادلىق انقلابىمز دەورىدە كورسەتكەن
تارىخى خىزمەتلىرى دەرگە لايىق ،
بهادرانە حركتلىرى ياش يازغوچى شاعر
لرىمىزغا بر ئىلهام منبعى بولدى . بو-
اولوغ يورەكنى قولدا كەلتوروشدە عزىز
چىنىمنى ئىككەن خلق قەھرىمانى عب-
دالغنى بهادر حقىدە قام قەھرىمانلىرى
اثرلەر يارىتىشقا كرىشتى . جملىدىن
ياش شاعرىمز عبدالحى روزىنىڭ غنى
بهادرغا دىگەن شعرىنى ايلشقا مكىن.

غنى بهادرغا .

كويوب ئەلەمشىقىدا چقدىڭ اول نېلقىنىڭ تاغبېشىدا ،
نور الماى طاقتىڭ بالدى ايلىمنىڭ كوزيشىدا ،
واقىردىڭ دەپ ئەي جيگەر كەل ئېزىلگەن يارقىشىدا ،
تارالدى ، ياڭرىدى بوتون ايلىمنىڭ تاغو-تيشىدا ؛
نورلانىدى جەنگچى ھەرياندىن چراقلاب ياڭرىغان تاڭلەر .

§

تومالار ئېلىكىدە مجروح كوروۋگەن مڭلىغان ئنسان ،
مكانسز ھالگە راب چولدە يالاڭاچ ئەيلەمچ سەرسان ،
مصيبت قوينىغا چومگەن ارخاندى ، توردى تيان شان ؛
غەزەبلەر ئەوجىدىن تاپدىڭ ئېتىلار بەختىدە احسان ؛
ايچىلدى ئەمدى كوكلىدىن حياتقا منتظر كوتەر ؛

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
www.uyghurkitap.com

ماتەمنىڭ ايچرە تاغلاردىن
دۇنيالار قەدرىنى كوروب
يەشىگىنى ارىكىلەب توكدوك - يورەكىمە قانچە داغلاردىن ،
يارالدىڭ گانگ بولوب فەنى جهاندا اوتلوق جوانلاردىن ؛
يەكونلەر بايرىمى بو ناڭ سيېلسى ئەسلى باغلاردىن ،
بوقالدى ظانى برلەن قيلمەنى قاپاينغان توملەر ؛

§

اردگولەرن خطايىگلەدىن - قورولدى شرقى تورگستاندا ،
شرقدە ، قاينولوق چولدە ابدى اويغرنوب بوستاندا
قدبردان دلبرم باندا - زامانە بولدى گولو - ستاندا ،
تصدق حكمينگگە بو - تزيىگدا هر كىشى دوستاندا ؛
بيغىدا بولبولى خوشتار - كورەشنىڭ عشقىنيا - گوزەر ،

§

نى دەب زامىڭ هر دانيم غمدە اوت بولوب يانسون ،
غنى دەب اوسولوق تيچيبا نىڭ چوللارى قانسون ،
غنى دەب براوغول چقدىك . ارغول نصليگدىن اىلانسون ،
يينگدا تەلوە هەراوسەور . يگدەك چەكگە اولانسون ؛
سينگدەك منگو بوباغلىا نيچە سوت سلفقزىل

§

كوييدا هەرشاعرسەندىن كورەشنى اقتباس ئەسسون ،
سنيگدەك شعيرلەريدا نيلەنى ئەحكە اورگەتسون ؛
بوزيدە حق نورى كوردەب اوزينى يارغا ... ودسلسون ،
محتيتنى هردم سويوب بختنىڭ نوريگە اولسون ؛
غنيىنگ آرمينى كوبلەر - غنيىنگ عاشيقى حورلەر ؛

بو اورولدا تاز رقيبدا اشلە ريەزنىڭ ياش شاهيرى
نلك توودنيى شيعريدەنمو ايلشقا مەكيت
عبدالغنى بار نورالداجر .
عبدالغنى يوەشسا ،
يارغان چوتون آلادر .

چولكى قانىڭ غەدرەتى ،
چېقمىكەش ۋەن يا در .
عبدالغنى باتۇرسا ،
ارقدانو يتاب قالادر .
عبدالغنى كۆرەشكە ،
ماس تو ولغان دارادادر . . ،

ئول خالقنىڭ ئدر كەلەب ،
ئنقلاب كەلگەن مانورى ،
ئول خالقنىڭ كورەشكە ،
بولىك ئينگەن باتري .
ئول قەھرىمان چن باتر ؛
چىرەن آتىن اوينانر ،
سويگەن خالقى ايلى اوچون ،
دشمەن صافن بولغانر . . .
استىنداى چىرەن آت .
نەق برقوياق شىپكالى .
بوچىرەم آت ــ دالالى آت ،
نەق ارغماق شىكىلالى .
قاز انداى زور باقايلى ؛
قوبى جالى كىكىللى .
كىيك كىكرەكلى قسقابيل ،
قرغى ، قولان شىكىللى .
عبدالغنى بو آتنى ،
مېنىپ يارــا سوغشقا ،
ظاليم دوشمن صافلارين ،
تار ــ مار ئېتە سوغشدا .
تار ــ مار ئېتە چونكى اول ــ
يەمار ئېتىپ كونىككە ،

ئانك نالماس تولارب ؛
ظلوم چەگمەيلە چىدىغان ،
دوشمەنلار بوينىغا ،
بەك كوپ ظلوم قىلدىلار .
ئانك - ونماس كورەشچى ،
كوپ حيران بولدىلار .
زندانلارغا ياپسالار ،
قول ئايالارنى چەمردى ،
ئوچەر بو ھاۋسالسالار ،
ئۈزۈپ قاچتى تەرنى . . .
عبدالغنى قەھرىمان ،
كوپ كورەشلەردە بولغان ؛
ھەر - بىر كورەش ساھەسىدا ،
ئۇستىنلىكلەرنى ئالغان . . .
عبدالغنى بولغاندا ،
كورەش بىلەن يانادر .
عبدالغنى كورەشكە .
خاس تۇغۇلغان دانادر . . .

معلومكى خالق قەھرىمانى عبدالغنى باھادر ئەرىنىڭ تولىسىنى «ئەخلاقىم ، جان وطنىم» دەپ ئوتكەزدى . مستبد خطايلار نىڭ تورلوك قصد ، دھشتلىك ظلوملارىنا وى بەرمىدى . ئاخرى انقلابى چەكنى باشلاپ پوتون خلقنى روحلاندورش بىلەن ئازادلق چەككە ئاتلاندورغوچىلارنىڭ بىرى بولدى . ئىلقا ، غولجا ، بورىتالا ، ئارشاڭ شھەرلەرىنى ئازادقلىشدا ، چەكچى پارتىزانلار رەھبەرلەرىنىڭ ئاكتىپلەرىدىن بولوپ ، جنگ سوقوشنىڭ ئالدىنقى قاتارىدغا ئوزىنى ئات - يلاندورك ئاتىپ ؛ ھەر-قەدەمدە شانلىق غلبەلەرنى قازىنشدا داڭلىق روللارنى ئوينىدى . دوشمەنلەرنىڭ كوپلى-گەن زندان - ئادەم قوشخانەلىرىنى گومران قىلىپ ، مىڭ - مىڭلىغان مجبور-لارنى دھشت ، ظلوم ، واقتسىز ئولومدىن قوتقازدى . ئوزىنىڭ جنگوار ، باھادرانەلىق حركتى بىلەن ھەر قاندىكى جەڭچى خلق وخصوصا ياشلارغا سوقوشدا

عجيب باھادىر ، قەھرىمانلارنى كۆرۈشۈ
ئۈچۈن ئالغا بولۇپ ، ئاپتاملارنى بەردى.
نېسىپىسى، ئۇ خالقى ئۈچۈن حاضىرقى زاما-
نىڭ صادىر پەھلىۋانى بولۇپ ، پۈتۈن
خالقنىڭ قاينىق محبتىنى ئۆزىگە تارتتى.
ملى ئازادلىق ئىنقىلابىمىز يولىدا عجايب
شان-شوكت بىلەن ئولۇغ ، مقدس تارى-
خى وظيفەلەرنى ئورونداپ ، خلقىمىزگە
ئەبدى ئۇنۇتۇلماس ، ئۆگۈنەرلىك تۆھپىلەر-
لى تقديم قىلىپ ماڭدى .

شۇنىڭ ئۈچۈن خلقىمىز عبدالغنى
باھادىرغا ئافەرىن ، مەردانە يىگىتكە رحمت ئە-
دەپ چەكسىز خوشاللىقىنى بىلدۈرۈپ ،
خدمتىنى تقدىر قىلدى . مثلا : قاش خلقى
ئازادلىق ئۈچۈن قىلغان خدمتىگە قاش
خلقى نامىدىن دەپ يېزىلغان ئالتۇن مېدال
تقديم قىلدى . ئۈرۈمچى خلقى ، پۈتۈن
ئۈرۈمچى خلقى نامىدىن ئالتۇن مېدال
تقديم قىلدى . توققۇزتارا خلقى «غيور يىگى-
تىمىز ئۈچۈن» دەپ يېزىلغان ئالتۇن مېدال
تقديم قىلدى . 1947-يىل سېنتەبردە ،
ئىلى ، چۆچەك ، ئالتاي ويلايەت مونغۇل خلق
وەكىللىرىنىڭ غولجا شەھىرىدە ئۆتكۈزۈلگەن
قۇرۇلتايىدا مونغۇل خلقى ئالتۇن مېدال
تقديم قىلدى . شۇنىڭدەك چۆچەك خلقى
«ئىنقىلابى خدمتىڭىز ئۈچۈن» دەپ يېزىلغان
ئالتۇن مېدال تقديم قىلدى .

حاضر خلقىمىز پۈتۈن شرقى تۈركستان-
نى دۇنياغا داڭلىق قىلغان ئوغلانى
عبدالغنى باھادىرنى تولىمۇ چوڭقۇر محبت
وە چىن يۈرەكى بىلەن سۆيۈپ ، كۆز
قارچۇقىدەك ھمايە قىلىشى بىلەن ، ئۆز-
لىرىنىڭ يېڭىشىدىن ماختاش-قوشاقلىرىنى
وطىنىمىزنىڭ بارلىق شەھر ، باغ-بوستان،
تاغ-تاش ، قىشلاق ، يېزا ، كوچا-كويلا-
رىدا يارىتىپ جاراڭلىتىپ تۇرماقتا .

ح . ناصروف .

د . تۇرغانوف .

جاستارغا

ئارقاڭدا جورگىلەپ ئاغىز قىلاپ ،
جاللاپقا جانىڭنى ساتقان ناكى قاتىلاپ ؛
شۇنداقلا شەككىنا كۆز جەنىمىزدۇپ ،
چىنلاشنىڭ پايدىسىن قادىغالاپ ،
تۇيۇلمىغاندا ، نە تۇلساڭدا بولىدۇم دەمەي ،
ناھەق ئادەمنى پەرسەك ساتات ساتاپ ،
نە كىچە ، يەكىتىق ، سالدىق بارىدىن جوبىپ ،
ۋىجدانىڭنى ئۆلۈمىڭنى پۇرسەك چاپ ،

شاقىراپ ، قارشىلمايدۇ ۋە دىگەنەن ،
بۇزۇپ كىرىپ سۇندا ساتان بىلىس دىيەك باق .
باق قولىسا ، اي مەنەن كۆزۈن الىمەن نۇرىن ،
سېپىسەن قاشىپ سەنەن قىلىدا بارماق .
ۋىنكەلى « زالايتى ەرگە اۋر جاۋادى »
دەگەن ەسوزرەمنە بىدار زالىمان ەاباق .
قاەكي وسەلاردى يېنگا ساپ ،
تارسىپە ۋىنكە ـ بۇزلىك بەرشى جاۋاب !!

♣

ەلدەمشە زالىمەن الما ۋرلە كوككە !
زالاپىپ تۈسمن پايداك جاپى گوپگە !
ئېپلىم قۇۋ ، ۋنەردزدە مافسات كوزدە ،
ابھۇر بلس الامان جۇرمە تەككە !
ماقسانىك زۇ بولعاندا عۇز گۈشەكلى ،
ۋناندا اسىپ ئۇرەن زاۋۇت ەسپىچە !
ۋي نەيمز ، قەبىل ئواقەن ، افىل ادا ،
بەيلەنپەي افدايكا قاگعب كەتپە !
بولزۇعا پالانەردە فايدادەمەي ،
پيالگەن دەلە ەرگەنكنىك ۋنىڭە !
زەنمەسىزلىك جالبالى — اق سۆندى دەمەك ؛
سولدى دەمەك وشپەيدەن زامعا بەزكە !
ەگىنشى جاپسى ترىم ەمىس تاعى ،
زىبانى مرل ماساله ورپاق - ئۆپكە .
ئەسزاسى ەپاڭاردن ادالپقەنك ،
جالقىپاي تۇرلىق تاۋىب تالداب زققەن
تالداب زق ، سەنەرلىق قىلدا بولسەن
قايتىسە كەدەزالمدىقتان قالما شەزنە !

ق. وسپان ۋلى

اوتوق مارشى

جرهنى

(آهاڭغا سېلىنىدو)

(8 - آپرېل بايرىمىنىڭ 3 - يىللىق شەرىفىگە بېغىشلايمان)

عصرلاردىن بو وطەندە تخت اورناتقان ،
يىگلەرۇزدەك ، دەريا - دەريا قانلار ئاققان
ظلوم بىلەن مىليون خەلقى زار قاقشاتقان
چىرىك ظلمت تختلارىنى اورىۋەتدوق بىز :

(قايتارما)

قارا ظلمت اورنىدا قورغان ميدانىنى ؛
آسارەتنىڭ جوت قاپقىغان زيندانىنى ،
خلقىمزنى ازىب ، يانچىش يىلانىنى ،
كورەش بىلەن بىت — چىت قىلىپ يوزىۋەتتوق بىز

§

غالىپ توغنى يەڭگوچ يولات قولغا ئىلىپ ،
هر هجومدا آلغا آتلاپ مەورلا ... سيلىپ
آلچاق ، قلاس لەشكەرلارىنى تار - مار قىلىپ ،
ظالملارنىڭ كوككە دەرد تولدوروۋەتتوق بىز

(قايتارما)

§

غلبە مارشى جاراڭلىدى هەيوەت بىلەن ،
دەقان ايشچى آلغا ماڭدوق غيرەت بىلەن ،
دوشمان بېشىنى ماجغلاپ كالتەك بىلەن ،
موڭ چوڭغان يورە ... رنى كولدورۋەتدوق بىز

(قايتارما)

§

نىشان قىلىپ پەيدى سعادت آرزوسىنى ،
يوزوب تاشلاپ شوم جهالت اويقوسىنى ،
نەپەس آقلاش آلغا آتلاش تويغوسىنى ،
كورەش بىلەن مىليون دىلگە اولدورۋەتتوق بىز .

(قالدارما)

قارا ظلمت اوردا قورغان ميدانيني
آسارەتنىڭ جوت قاپلىغان زيندانيني ؛
خالقيمزني ئزىب ياتقان فيلانيني ؛
كورەش بلەن بتچت قايب بزنو وەتن وقيمز .

كراسۋورد

حاضرقى دوريمزدە بز مەدنى مملكتلرنىڭ تورلوك جورنالريدە كراسۋورد
ديگەن بر نەرسەنى كوريمز . بو نەرسە بو گونكى كوندە عجايب
مركبلەشكەن وە ريواجلانغان بولوب ، ھەممز وزىدە حل قيلينغان مدنى
اويونلارنىڭ برسى . بو ، بر « مدنى باش قاتورغوچ » بولوشى بلەن
كشينىڭ زيھنيني ايچشرا شاشقا ، شاخمەت اويونلاريدين قيلىشمايدو ديسەك
بولوودو . او ، بلعلمى فەنگە داير اويون بولوب ، اوينوغوچينىڭ سوز بايلـ
ـيغيني آشوروشقا ياردم بريدو . بو اويوننىڭ منا شو منفعتلرىنى كوزدە
كراسۋوردنى اشلەش اصولى تبندە كورسەتولگەن .
ئدرقال اوقوچيلريمزنى بو اويونغا يقيندين اشتراك قايب جوابيني كبـ
ـلرنى گوتەمن ؛

محمدرحيم

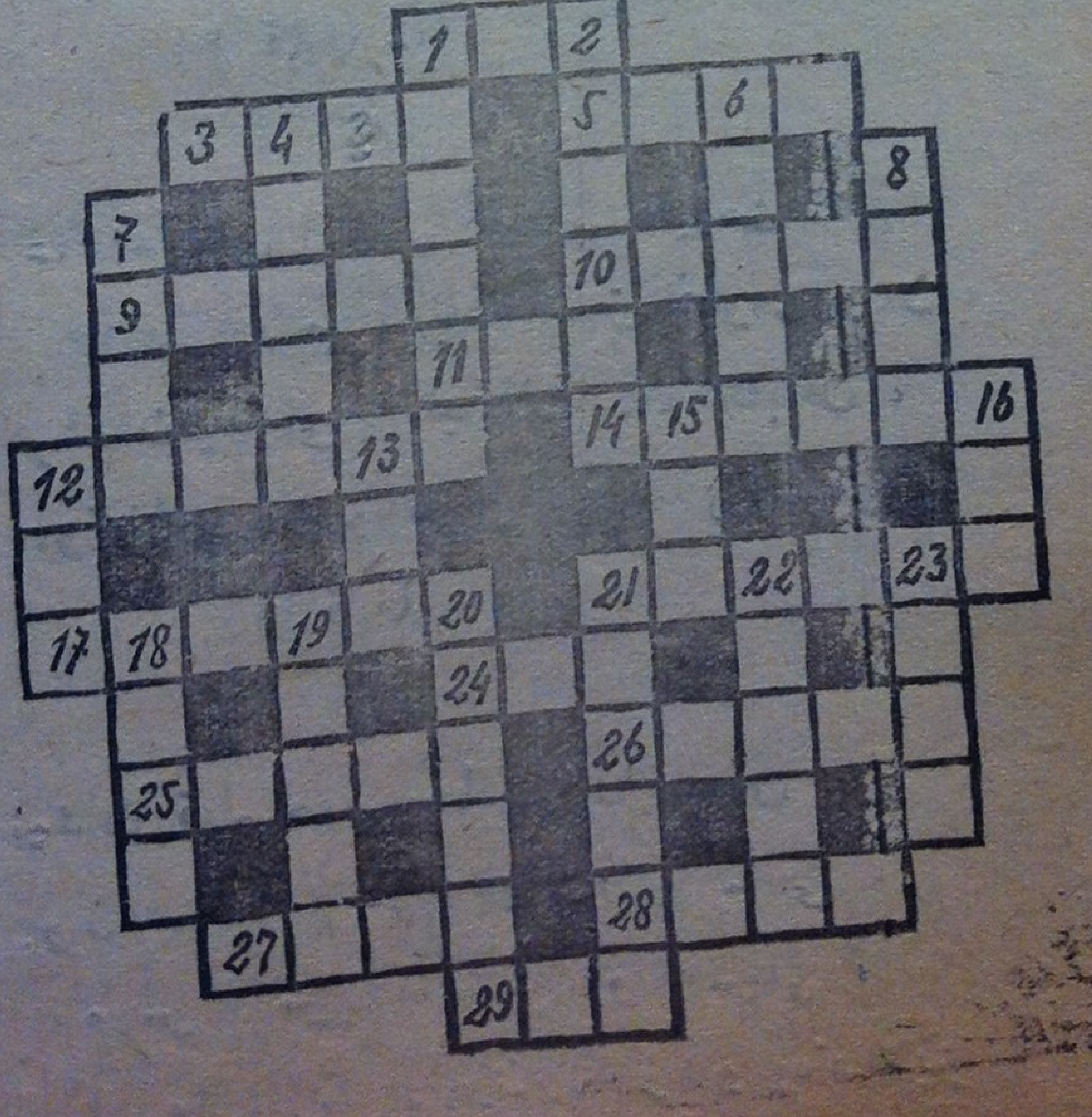

ئشلەش ئۇصولى ،

آق كەتەكچەلەرگە بىردىن لاتىن حرفى قويۇلىدۇ ، حرف قويۇش تەرتىبى سولدىن اوڭغا وە يوقوردىن توۋەنگە قاراپ بولودو . ئوشبو اونوغاندا سۆز توزەلسون . توزەلگەن سۆزلەر زوۋەدە ؛ بىرلار آرقىلىق اوقوسونولگەن اطلاحاتقا سوتىدا بولماسلىقى كېرەك . قارا كەتەكچەلەرگە حرف قويولمايدو ، او ، فقط ھەر بىر سۆزنىڭ حرف سانىنى كورسوتوب بېرىلدور .

سولدىن ئوڭغا

1 - ئەركىشىنىڭ ئىسمى ، 3 - تىيرىلغو ، 5 - خرافى شوھرەت ، 9 - وطنىمىزدىكى تاغلاردىن بىرى ، 10 - قىش كونلارى طالب قىلىنىدىغان شرائط ، 11 - دېڭىز حيوانى ، 12 - جغرافيە علمىنىڭ مۇھىم قورالى ، 14 - سوزنىڭ بىر واقتى ، 17 - قلم ادەبىياتىنىڭ بىر تورى ، 21 - اوزبېكستاندا بىر شهر ، 24 - واقىت اولچەمەلىرىدىن بىرى ، 25 - ياۋروپادا بىر ملت ، 26 - مەربانلىق ، 27 - كىشىنىڭ كوز نەيبى ، 28 - انچوق اسبابى 29 - دىھقان اسبابى .

يوقوردىن - توۋەنگە

1 - آسيادىكى بىر مملكتنىڭ مركزى ، 2 - بويومالارنىڭ شەكلىگە قاراپ بېرىلگەن بىر صفت ، 4 - خبر سور ، 6 - حاضرقى اوزبېك شاعرلەرىدىن بىرى ، 7 - خوش پوراقلىق نەرسە ، 8 - قرآندىكى بىر سورە ، 12 - تازىلانغان ، 13 - تېخنىكىدا مۇھىم اورونى توتقان كوچ ، 15 - كىچە ، 16 - آسمان اوروق ، 18 - دينى وظيفە ، 19 - كىچىكچە ، 20 - حوتون - قىزلارنىڭ ئىسمى ، 21 - باشلانغوچ مكتبلارنىڭ دەرسلىك كىتابى ، 22 - ئەھوەمىز ئۇسۇملوك ، 23 عكسى طرف .

شرقى توركستان نقلابچىل باشلار تشكيلاتىنىڭ مركزى كومىتېت باسماخانەسى

تىرازى 1000 دانە

باھاسى 2000 دوللار

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ بېكى ئادرېسى
www.uyghurkitap.com